

**Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra anglistiky a amerikanistiky**

**KOMENTOVANÝ PŘEKLAD VYBRANÝCH
KAPITOL Z KNIHY RANT OD
CHUCKA PALAHNIUKA**

Bakalářská diplomová práce

Šimon SMEJKAL

Vedoucí práce: Mgr. Robert HÝSEK

Olomouc 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne .....

Podpis .....

Děkuji Mgr. Robertu Hýskovi za odborné vedení, užitečné rady a připomínky a za čas, který mi věnoval.

Obsah

Úvod.....	5
1 Autor a dílo.....	6
1.1 Chuck Palahniuk	6
1.2 Rant	8
2 Překlad vybraného úryvku	9
2.1 Úvod.....	9
2.2 Strážní andělé	13
2.3 Psi.....	19
3 Charakteristika hovorového stylu.....	26
3.1 Hovorový styl v angličtině	27
3.1.1 Mluvený anglický projev v rovině gramatické	27
3.1.2 Mluvený anglický projev v rovině lexikální	28
3.2 Hovorový styl v češtině.....	29
3.2.1 Hovorové varianty hláskové, tvarové, slovosledné a skladební.....	29
3.2.2 Obecná čeština.....	30
3.3 Sociální varianty jazyka	31
3.3.1 Sociální dialekty	31
3.3.2 Profesní mluva.....	32
3.3.3 Argot.....	32
3.3.4 Slang.....	32
4 Vyjádření expresivity v angličtině a češtině	34
4.1 Slova nociónální.....	35
4.2 Slova emocionální	35
4.2.1 Slova lichotná.....	35
4.2.2 Slova hanlivá	36
4.3 Konotační rozdíly v překladu	37
4.3.1 Výrazy emocionální přeložené jako emocionální	38
4.3.2 Výrazy nociónální přeložené jako emocionální	38
4.3.3 Výrazy emocionální přeložené jako nociónální	39
5 Stylistický rejstřík postav	40
5.1 Rejstřík Wallace Boyera.....	40
5.2 Rejstřík Echo Lawrenceové a Shota Dunyuna	42
5.3 Rejstřík Bodieho Carlylea a ostatních vesničanů	45
5.4 Tabulka tvarových a hláskových variant obecné češtiny	48
Závěr.....	50
Anotace.....	52
Annotation	53
Summary	54
Seznam literatury a soupis bibliografických citací.....	57
Seznam internetových zdrojů	59
Seznam tabulek	60
Přílohy	61

Úvod

Obsahem mé bakalářské práce je překlad vybraných kapitol z románu *Rant* od Chucka Palahniuka a následný stylistický rozbor textu.

Román *Rant* je charakteristický svým specifickým stylem. Je napsán formou orální historie, což je „vědní disciplína založená na zaznamenávání a analýze výpovědí lidí, kteří mají se zkoumaným fenoménem určitou osobní zkušenost. Orální historie je založena na principu autenticity a subjektivity jednotlivých výpovědí, ovšem také na způsobu vyjadřování (leckdy limitovanému jazykovými schopnostmi a vzděláním zpovídáného), volbě slov, tónu atd.“¹ Kniha je členěna podle různých témat, která se vztahují k hlavnímu hrdinovi Rantu Caseyemu a přiblížením jednotlivých aspektů jeho života se tak odkrývá celý příběh. Narátory příběhu jsou jeho rodiče, přátelé, nepřátelé, spolužáci a další lidé, kteří s ním mají něco společného. Celý román je tak psán v podstatě přímou řečí a autor využívá ve velké míře možností hovorové angličtiny. Z toho důvodu se bude teoretická část mé práce zabývat charakteristikou hovorového stylu v angličtině a češtině a způsoby vyjádření expresivity v obou jazycích.

Je důležité si uvědomit, že každá postava v knize má jiný způsob vyjadřování a jiné stylistické zvláštnosti, proto jsem se snažil i v překladu do češtiny zachovat rozdíly v jejich mluvě. Pro zvýšení věrohodnosti překladu práce obsahuje stylistický rejstřík postav, ve kterém rozebírám právě způsob jejich vyjadřování, míru hovorovosti a expresivity a jejich výchozí sociokulturní prostředí. Vzhledem k tomu, že převádění expresivity v překladu je převážně intuitivní a nedostatečně objektivně prozkoumané,² vycházím v tomto rozboru z přímočaré konfrontace lexikálních jednotek ve výchozím textu a mém překladu a snažím se zdůvodnit mé řešení. Není samozřejmě možné přiřadit specifické stylistické rysy každé postavě, proto jsem stylisticky diferencoval několik nejvýraznějších jedinců a ostatní postavy rozdělil do skupin dle několika kritérií, především podle demografického původu.

Mým cílem je dosáhnout co nejvyšší autenticity překládaného textu. Za pomoci odborné literatury budu tedy na příkladech demonstrovat správnost mého překladatelského řešení.

---

¹ OLEHLA, Richard. *ILiteratura* [online]. 2007 [cit. 2010-12-10]. Palahniuk, Chuck: *Rant*. An Oral Biography of Buster Casey. Dostupné z WWW: <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/21243/palahniuk-chuck-rant-an-oral-biography-of-buster-casey>>.

² Srov. KNITTLOVÁ, Dagmar; GRÝGOVÁ, Bronislava; ZEHNALOVÁ, Jitka. *Překlad a překládání*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2010. s. 96.

1 Autor a dílo

1.1 Chuck Palahniuk

Charles Michael Palahniuk (známý spíše jako Chuck Palahniuk) se narodil 21. února 1962 ve městě Pasco ve státě Washington, ale vyrůstal s rodinou v mobilním domě v sousedícím městě Burbank. Jeho rodiče se později rozvedli, a tak Chuck trávil většinu času se svými sourozenci a prarodiči z matčiny strany na dobytkařské farmě ve východním Washingtonu.³

Jeho pro nás poněkud zvláště znějící příjmení je ukrajinského původu a vyslovuje se údajně jako křestní jména jeho prarodičů Pauly a Nicka [Pólanyk].⁴

Chuck vystudoval žurnalistiku na Oregonské univerzitě a po získání diplomu krátce psal pro místní noviny. Práce ho ale unavovala, a tak nastoupil do továrny vyrábějící nákladní automobily, nejprve jako dělník, poté jako autor technických manuálů. V tomto neinspirativním prostředí napsal svůj první román *Invisible Monsters* (Neviditelné nestvůry), který nakladatelé odmítali jako příliš chmurný a temný. Palahniuk se ale nenechal odradit a napsal dílo ještě temnější a depresivnější. Jde o jeho nejznámější román *Fight Club* (Klub rváčů), který byl roku 1999 zfilmován Davidem Fincherem.⁵

Palahniuk se ve svých knihách inspiruje zejména svým vlastním životem a historkami svých přátel a známých.⁶ Rok 1999 byl pro něj asi nejtěžším obdobím v už tak složitém životě. Jeho otec Fred Palahniuk se seznámil přes inzerát s Donnou Fontaine, jejíž bývalý přítel, Dale Shackelford, byl zatčen za sexuální obtěžování a tvrdil, že Donnu zabije, jakmile vyjde na svobodu. Poté, co byl Shackelford propuštěn z vězení, sledoval Freda Palahniuka a jeho přítelkyni a následně oba zastřelil a podpálil. V roce 2001 byl Shackelford odsouzen k trestu smrti za dvojnásobnou vraždu.⁷ „*Vlivem těchto událostí začal Palahniuk pracovat na románu Ukolébavka. Jak sám řekl, knihu psal proto, aby mu pomohla vyrovnat se s tím, že přispěl k rozhodnutí trestu smrti pro Shackelforda.*“⁸

---

³ Srov. *Wikipedia* [online]. 2011 [cit. 2011-12-11]. Chuck Palahniuk. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Chuck_Palahniuk>.

⁴ Srov. CHAPLINSKY, Joshua. *ChuckPalahniuk.net* [online]. 2010 [cit. 2011-12-11]. Strange But True: A Short Biography of Chuck Palahniuk. Dostupné z WWW: <<http://chuckpalahniuk.net/author/bio>>.

⁵ Srov. OLEHLA, Richard. *ILiteratura* [online]. 2003 [cit. 2011-12-11]. Palahniuk, Chuck: Zalknutí. Dostupné z WWW: <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/14299/palahniuk-chuck-zalknuti>>.

⁶ Srov. *ChuckPalahniuk.net* [online]. 2010 [cit. 2011-12-11]. Chuck Palahniuk F.A.Q. Dostupné z WWW: <<http://chuckpalahniuk.net/author/faq>>.

⁷ Srov. *Wikipedia* [online]. 2011 [cit. 2011-12-11]. Chuck Palahniuk. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Chuck_Palahniuk>

⁸ Tamtéž.

Romány Chucka Palahniuka jsou obvykle velmi temné a depresivní. Jsou zasazeny do moderní doby, nejčastěji do amerického velkoměsta. V mnoha případech obsahují nadpřirozené prvky.⁹ „Typický hrdina má nějakou psychickou poruchu, komplex či závislost (častým motivem je terapeutická skupina). Jde ale o člověka bez ambic, bez smyslu a náplně života.“¹⁰ Hrdina má často nějaký specifický charakterový rys nebo zálibu, většinou naprosto amorální. Romány končí ve většině případů tragicky.

Autor vychází v téměř všech svých románech z osobní zkušenosti. Jakýmsi nosným prvkem autorových knih je současná civilizace, která brání jednotlivcům v dosažení smyslu života. Palahniuk se často věnuje nechutným a odporným tématům, přičemž se nebojí zacházet do detailů. Jeho romány proto může běžný čtenář považovat za kontroverzní.¹¹

---

⁹ Srov. *Wikipedia* [online]. 2011 [cit. 2011-12-11]. Chuck Palahniuk. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Chuck_Palahniuk>

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Srov. Tamtéž.

1.2 Rant

Román Rant je psán formou orální historie, což znamená, že se střídá několik vypravěčů, kteří postupně vyprávějí příběh o fiktivním hlavním hrdinovi Rantu Caseyem. Už na začátku knihy se dozvídáme, že je Rant Casey mrtvý, jde tedy o jakýsi zpětný pohled, jakési vzpomínky vypravěčů, které postupně odkrývají celý příběh.

Knihy se dělí na dvě části – vesnici a město. První část vypráví o Rantově dětství na vesnici s názvem Middleton, o jeho rodině, kamarádech a o různých zvláštních věcech, ve kterých exceloval. Například měl výborný čich, který využíval ve svůj prospěch, kdykoliv se do vesnice přihnalo tzv. „sexuální tornádo“, po kterém zůstaly převržené popelnice a kondomy a vložky připíchnuté na ostnatém drátu. Rant a jeho nejlepší kamarád Bodie Carlyle se bavili tím, že tyto věci sbírali a poznávali podle čichu jejich majitele. Rant se nikdy nezmýlil. Další Rantovou zálibou bylo hledání jedovatých hadů a pavouků a zvířat nakažených vzteklinou, od kterých se nechával kousnout. Kousnutí mu pokaždé přivodilo několikahodinovou erekci, kterou využíval jako výmluvu ve škole. Aby se ho vedení školy zbavilo, udělili mu diplom pod podmínkou, že se odstěhuje pryč z Middletonu.

Tímto se dostáváme do druhé části knihy, která se odehrává v nejmenovaném velkoměstě. Tato část se odehrává v antiutopické budoucnosti, ve které jsou obyvatelé rozděleni zákazem vycházení na „Daytimers“, což jsou spořádaní občané, kteří žijí ve dne a „Nighttimers“, což jsou vyvrhelové společnosti, kteří mohou vycházet z bytu pouze po setmění. Ihned po příjezdu do města se Rant přidá k partě Nighttimerů, která se baví zvláštní hrou, při které jezdí autem po městě a bourají do ostatních aut, která mají „vlaječku“ (většinou jde o plechovky připevněné na zadním nárazníku), a jsou tudíž ve hře. Mezitím přibývá nakažených vzteklinou, zejména v komunitě Nighttimerů a Rant se později proslaví jako pacient nula, tedy původce nakažení.

V závěru knihy rozvíjí Palahniuk teorie o cestování v čase. Tyto teorie po Rantově záhadné smrti, kdy uhořel ve svém autě, ale jeho tělo není nalezeno, přispějí k nečekanému závěru knihy a zároveň spojí všechny střípky do sebe a dají už tak šokujícímu příběhu překvapivou pointu.

2 Překlad vybraného úryvku

2.1 Úvod

Wallace Boyer (☀ prodejce aut): Stejně jako většina jsem Ranta Caseyho potkal a mluvil s ním až po jeho smrti. Takhle to funguje u spousty celebrit: jak natáhnou brka, okruh jejich blízkých přátel radikálně naroste. Mrtvá osobnost se nemůže projít po ulici, aniž by potkala milion nejlepších kámošů, se kterými se v reálném životě nikdy nesetkala.

Smrt byla tím nejlepším, co mohli Jeff Dahmer a John Wayne Gacy udělat pro svou kariéru. Po smrti Gaetana Dugase se roztrhl pytel s jeho údajnými sexuálními partnerkami.

Tak jak to říkal Rant Casey: Lidí si získávají prestiž tím, že na vás útočej, když jste naživu – nebo vás vychvalují, když nejste.

Zrovna jsem seděl v letadle a přisedl si ke mně nějaký křupan. Kůže na jeho ruku vypadala jak zdemolované auto, na které nemůžete přestat civět – s otisky zubů, zjizvená a vrásčitá. Prostě šílenost.

Letuška se ho zeptá, co si dá k pití. Pak ho poprosí, jestli by mi podal můj drink: skotskou s ledem. Ale když vidím jeho znetvořené prsty, jak svírají plastový kelímek, a jeho zhnisané klouby, nikdy bych se rty nedotkl okraje.

Během epidemie nemůže být člověk nikdy dost opatrný. Na letišti jsme hned po detektoru kovů museli projít detektorem horečky. Tím, co se dřív používal, aby zabránil šíření SARS. Vláda tvrdí, že většina lidí nemá ani ponětí, že jsou nakažení. Můžete se cítit dobře, ale pokud detektor zapípá, že máte příliš vysokou teplotu, dají vás do karantény. Možná na zbytek vašeho života. Žádný soudní proces, nic.

Pro jistotu si jen sklopím stolek a kelímek na něj položím. Sleduju, jak pití bledne a řídne. Led taje a mizí.

Každý, kdo se živí prodejem aut, vám řekne: Opakování je matka moudrosti. Když chcete, aby vám to vynášelo, musíte si vybudovat vztah se zákazníkem.

Můžete cvičit kdekoliv. Dobrý způsob, jak si zapamatovat jméno, je podívat se dotyčné osobě do očí a všimnout si jejich barvy: zelené, hnědé nebo modré. Téhle technice se říká *změna vzorce chování*: Díky tomu se vám nestane, že byste zapomínali tak jak dřív.

Oči tohoto neznámého kovboje jsou světle zelené. Jako nemrznoucí kapalina.

Po celý přípojný let z Peco Junction do města jsme se dělili o opěradlo. Já u okna, on v uličce. Nerad to říkám, ale z kovbojských bot se mu odlupovalo uschlé hovno. Díky svým dlouhým kotletám si možná vrzнул na střední, ale teď je má šedé od spánků po čelist. O jeho rukou nemluvě.

Abych si procvičil navázání vztahu, zeptám se ho, kolik zaplatil za letenku. Pokud nedokážete určit potřeby a najít citlivá místa nějakého cizince, který si o vás tře ruku v letadle, nikdy nikoho nenadchnete pro nissan, a už vůbec ne pro cadillac.

Co se týká zkušební jízdy, dalším trikem je, že u každého auta naprogramujete první tlačítko na rádiu na gospel. Druhé tlačítko na rokenrol. Třetí na jazz. Jestli váš potenciální zákazník vypadá jako velitelský typ, ve chvíli, kdy odemknete auto, nastavíte na rádiu zpravodajskou stanici. Pokud nosí sandály, zmáčknete tlačítko s národní rozhlasovou stanicí. Když otočí klíčem v zapalování, rádio jim sdělí to, co chtějí slyšet. U každého auta na parkovišti mám páté tlačítko nastavené na takovej ten techno brak pro případ, že narazím na děcko, co jezdí Demoliční derby.

Vidlákovy zelené oči, hovno na botách, tomu prodejci říkají *záchytné body*. Otázkám, které mají jen jednu odpověď, se říká *uzavřené otázky*. Otázky, které nutí zákazníka mluvit, jsou *otevřené otázky*.

Například: „Kolik jste dal za letenku?“ To je uzavřená otázka.

A ten chlápek, který zrovna srká whisky, náhle polkne. Zírá před sebe a odpoví: „Padesát dolarů.“

Dobrý příklad otevřené otázky by byl: „Jak se vám žije s těma děsivýma žabíma rukama?“ „Jednosměrná letenka?“ zeptám se.

„Zpáteční,“ odpoví a svou sežvýkanou, zjizvenou rukou do sebe nalije whisky. „Říkej tomu *úmrtní sleva*.“

Pozoruju ho, pokroucený v sedadle abych na něj viděl, zpomalím dech, abych se přizpůsobil stoupání a klesání jeho kovbojské košile. Tahle technika se nazývá *aktivní naslouchání*. Odkáže si a já ho po chvíli napodobím; tomuhle se mezi dobrými prodejci říká *metoda zrcadlení*.

Nohy mám překřížené v kotnících, pravou přes levou, stejně jako on. „To není možný,“ prohlásím. „Ani nízkonákladový letenky nejsou takhle levný.“ Zeptám se ho, jak přišel k tak výhodné nabídce.

Napije se své čisté whisky a odpoví: „Nejdřív musíte utýct ze zamčenýho blázince, potom musíte stopovat napříč zemí, na sobě nic než návleky na boty a úbor z papíru, kterej vzadu

odstává. Pak přijedete asi vo sekundu později, abyste zabránili nějakému úchylnému pedofilovi ve znásilnění vaší ženy. A matky.

Potom musíte vychovat syna, zplozenýho z toho znásilnění, kterej má doma hromadu starejch vypadlejch lidskejch zubů. Po střední škole vezme ten váš smrad roha. Přidá se k nějaký sektě, která žije jen v noci. Asi milionkrát nabourá svý auto a dá se dohromady s nějakou pochybnou rádobou šlapkou.

Mezitím ten váš spratek šíří epidemii, která zabije tisíce lidí, dost na to, aby bylo vyhlášeno stanný právo a hrozilo svržení světovejch lídrů. A na závěr musí váš synáček zemřít ve velkym, žhnoucim, rudym pekle před zraky televizních diváků po celym světě.“

„Prostě brnkačka,“ řekne.

„Když si pak dete vyzvednout jeho tělo kvůli pohřbu,“ kopne do sebe whisky a pokračuje, „letecká společnost vám dá na letenku zvláštní slevu.“

Padesát babek, zpáteční. Podívá se na skotskou na mém sklápěcím stolku – je už teplá, všechen led pryč – a zeptá se: „Budete to?“

„Poslužte si,“ odvětim.

To je přesný příklad toho, jak rychle se váš život může obrátit naruby.

Jak budoucnost, co vás čeká zítra, nebude ta samá, jakou jste měli včera.

Přemýšlím, jestli ho mám požádat o autogram. Zpomalím svúj dech na jeho úroveň a zeptám se, jestli je příbuzný s tím chlapcem... Rantem Caseyem. „Vlkodlakem Caseyem“ – nejhorším *pacientem nula* v historii epidemií. Tím, který nakazil půlku země. Americkým „Líbacím zabijákem“. Rantem „Vzteklým psem“ Caseyem.

„Buster,“ řekne a natáhne svou obludnou ruku pro moji skotskou. „Dali jsme mu jméno Buster Landru Casey. Žádněj Rant. Ani Buddy. *Buster*.“

Očima hltám každou jizvičku na jeho prstech. Každou vrásku a šedivý vlas. V nose si uchovávám pach whisky a kravího lejna. Loktem vnímám dotyk rukávu jeho flanelky. Už teď vím, že se tímhle mužem budu chlubit po zbytek života. Pečlivě ho pozoruju, do paměti si ukládám každičké jeho slovo a gesto. „A vy jste...“

„Chester,“ doplní. „Jsem Chester Casey.“

Sedí přímo vedle mě. Chester Casey, otec Ranta Caseyho: americké chodící, mluvící biologické zbraně hromadného ničení.

Andy Warhol se mýlil. V budoucnosti nebudou lidé slavní na patnáct minut. Kdepak, v budoucnu bude každý sedět vedle někoho slavného nejmíň patnáct minut. Tyfová Mary, Ted Bundy nebo Sharon Tateová. Historie čítá nic než zrůdy nebo oběti. Nebo svědky.

Takže co řeknu? Řeknu: „Mrzí mě to. Musí to být těžký, když vám zemře kluk.“
Ze soucitu zavrtím hlavou...

A o pár nadechnutí později Chet Casey zavrtí hlavou, a z toho gesta mi není jasné, kdo drží krok s kým. Kdo z nás seděl v téhle poloze jako první. Možná mě ten balík studuje. Napodobuje. Snaží se najít má citlivá místa a navázat vztah. Mrká na mě. Možná mi něco prodává, Chet Casey, tahle žijící legenda. Nikdy se nenadechne víc než patnáctkrát za minutu. Hodí do sebe skotskou. „Tak jako tak,“ řekne a šťouchne mě loktem do žeber, „pořád mám pěkně výhodnou letenku.“

2.2 Strážní andělé

Ze zápisů Greena Taylora Simmse (C historik): Lovecký pes v Middletonu je něco jako kráva v ulicích Kalkaty nebo Nového Dillí. Uprostřed každé blátivé cesty spí nějaký uslintaný vořech ve stylu labradora, který funí na slunci, jazyk ven z tlamy. Jako nějaký srstí obalený zpomalovací práh bez obojku nebo známky, posypaný pořádným nánosem hlíny odfouknuté ze zoraných polí.

Jízda do Middletonu trvá celé čtyři dny, což je nejdelší doba, kterou jsem jel autem, aniž bych se srazil s jiným vozidlem. To mě na mém putování deprimovalo nejvíc.

Neddy Nelson (C účastník Demoličního derby): Dokážete si vysvětlit, jak v roce 1968 amatérský paleontolog William Meister při hledání fosilií trilobitů v Antelope Spring ve státě Utah rozštípl kvádr lupku, a místo trilobitů našel pět set milionů let starou zkamenělou stopu lidské boty? A jak byl další zkamenělý otisk boty nalezen v Nevadě v roce 1922 v hornině z období triasu?

Echo Lawrenceová (C účastnice Demoličního derby): Během jízdy do Middletonu, kdy jsme se štrachali přes celou tu zasranou zem uprostřed noci, mlátil Shot Dunny do čudlíků na rádiu a hledal dopravní zpravodajství. Aby nám něco neuniklo. Ranní nebo večerní dopravní přehled ze všech koutů světa. Dopravní zácpy a kolony v místech, kde je pořád včerejšek. Smrtelný hromadný srážky a převrácené kamiony tam, kde je už zítra. Je hrozně divný slyšet, že někdo zemřel zítra. Jako kdybyste mohli tomu řidiči v Moskvě teď brknout a říct mu: „Zůstaň doma!“

Z dopravní rozhlasové stanice Rádio Ruch: Očekávejte zpoždění, způsobené pomalu projíždějícími auty v místě nehody, pokud směřujete východně na meadowský obchvat přes Richmond. Zpomalte a natáhněte krky, abyste měli dobrý výhled na smrtelnou bouračku dvou aut v rychlém pruhu. První auto je zelenomodrý Plymouth Road Runner ze čtyřiasmdesátého s originálním interiérem ledově bílé barvy a čtyřválcovým motorem V8 o objemu 1100 kubických centimetrů s karburátorem a litinovým blokem. Řidičkou vozidla byla sežehlá čtyřadvacetiletá žena s blond vlasy šmrncnutými dozelená, s učebnicovou zlomeninou a dislokací páteře v atlantookcipitálním kloubu a úplnou transekcí míchy. Představte si náraz tak silný, že vám zlomí vaz.

Auto za ní byl nádherný New Yorker Brougham St. Regis v krémové barvě, dvoudveřák s pevnou střechou, nadstandardními luxusními chromovými doplňky a vzadu s fixovanými bočními okny. Prostě bourák. Až pojedete okolo, račte si všimnout, že řidičem byl šestadvacetiletý muž s celkem obvyklou příčnou zlomeninou hrudní kosti a vícečetnými zlomeninami žeber, které měly za následek propíchnutí plic. Veškerá tato zranění byla způsobena nárazem na volant. Navíc, jak mě informovali mladíci v dodávce s masem, řidič utrpěl kritické vnitřní krvácení.

Takže koukejte zapnout pásy a zpomalte. Pro Rádio Ruch, Kristýna Nějaká.

Echo Lawrenceová: Porušili jsme zákaz vycházení a vládou stanovenou karanténu a vydali se přes tuhle pustinu. Já na sedadlu spolujezdce, Shot Dunnyun za volantem. Neddy Nelson si vzadu četl nějakou bichli a vyprávěl nám o tom, že Jack Rozparovač nikdy neumřel. Místo toho cestoval v čase, aby zavraždil svou mámu a stal se nesmrtelným. A teď je nejspíš americkým prezidentem nebo papežem. Možná jde o nějakou švihlou teorii, která má dokázat, že ufouni jsou ve skutečnosti lidský turisté, co nás navštěvují z daleké budoucnosti.

Shot Dunnyun (C účastník Demoličního derby): Myslím, že jsme jeli do Middletonu, abysme viděli všechny místa, o kterých Rant mluvil, a potkali tam „jeho lidi“. Jeho rodiče – Irenu a Chestera. Bodieho Carlylea, nejlepšího kámoše a spolužáka. Všechny ty buranské vesnické rodiny, o kterých tak často mluvil – Perryovy, Tommyovy a Elliotovy. Velkou část Demoličního derby jsme jen tak projedli a prokecali.

Naším cílem bylo oživit příběhy, který nám Rant vyprávěl. Taková banda křupanů. Divný co? Já s Echo Lawrenceovou a Neddym na zadním sedadle jeho Eldorada. V autě, který mu koupil Rant.

Jo, a taky jsme chtěli dát kytky a podobný kraviny na Rantův hrob.

Echo Lawrenceová: Shot prstem znásilňuje rádio a při tom prohodí: „Je vám asi jasný, že přicházíme o výbornou *noc fotbalových maminek*...“

„Ta není dneska,“ řekne Neddy. „Číhni do kalendáře. Dneska byla *noc žáků autoškoly*.“

Shot Dunnyun: Přímě před náma se na obzoru rýsuje pramínek světla. Zvětšuje se v bouli bílé záře, pak v půlkruh a kruh. Úplněk. Dneska přicházíme o skvělou *svatební noc*.

Echo Lawrenceová: Místo poslechu hudby jsme si vyprávěli historky z Rantova dětství. Ty, co nám vyprávěl on sám. Museli jsme je složit z malinkejch střípků, který si každej z nás uchovával v nejdlehlším koutu svý paměti. A jak naše cesta pokračovala, každej z nás ze sebe soukal nějaký vzpomínky na Ranta, ze kterejch jsme dávali dohromady příběhy.

Shot Dunyun: Zastavil nás middletonskej šerif a my mu řekli pravdu: Vydali jsme se sem, abysme viděli rodiště Ranta Caseyho.

Přesně takový noci, jako je tahle, když už každej ve vesnici spal, trávil malej Rant u rádia. Na uších sluchátka. Jako dítě Rant točil knoflíkem rádia, kde hledal dopravní zpravodajství z Los Angeles a New Yorku. Dozvídal se o dopravních zácpách a zastavení dopravy v Londýně. O zpomalení dopravy v Atlantě. Poslouchal hlášení ve francouzštině o hromadnejch srážkách tří aut v Paříži. Učil se španělštinu ve výrazech jako *neumático desinflado a punto muerto*. Věděl o propíchnutejch pneumatikách a dopravních zácpách v Madridu. Znal výrazy jako *imbottigliamento* pro dopravní zácpu v Římě, *het roosterslot* pro zácpu v Amsterdamu a *saturation* pro ucpání dopravy v Paříži. Objevoval celej ten neviditelnej svět dopravní sféry.

Echo Lawrenceová: Je jasný, že když kroužíte kolem nějaký smrdutý díry uprostřed noci, vystavujete se riziku. Benga nemaj nic lepšího na práci než na vás pustit sirény. Middletonskej šerif držel naše řidičáky ve světle baterky a dával nám přednášku o městě. Jak město zabilo Ranta Caseyho. Jak jsou všichni obyvatelé měst vrazi. Tím myslel nás. Tenhle šerif se snažil chovat jako Texas Ranger s mozkovejma pochodama Johna Wayna. Představte si, že zkřížíte vojenskýho instruktora s neúprosným soudcem a pak s dobrmanem, a uděláte si obrázek.

Ramena měl předpisově stažený dozadu, palce zaháknutý za přezku u opasku. Houpal se na podpatcích kovbojskejch bot.

Shot na něj: „A co Rantova máma, už ji někdo vodkrouh?“

Šerif měl na sobě hnědou košili s mosaznou hvězdou na náprsní kapse, zakasanou do modrejch džínů. V kapse kalhot měl zastrčený pero se slunečnima brejlema. Na hvězdě bylo vyrytý „policejní důstojník Bacon Carlyle.“

Je jasný, že na horší otázku už se Shot zeptat nemohl.

Neddy Nelson: Řekněte mi, jak je možný, že v roce 1844 fyzik Sir David Brewster objevil kovový hřebík plně usazený v kvádru devonského pískovce starého víc než tři sta milionů let?

Ze zápisků Greena Taylora Simmse: Můžete spatřit Middleton ze vzduchu, když letíte mezi New Yorkem a Los Angeles, a zcela jistě si budete lámat hlavu nad tím, jak tam mohou lidé žít. Představte si otrhané pohovky ponechané osudu na verandách. Auta zaparkovaná na předzahrádkách. Domy napůl posunuté ze základů, vyvážené na škvárobetonových tvárnících, s kuřaty a psy spícími pod nimi. Jestli se vám zdá, že tu udeřila živelní pohroma, je to jen proto, že jste tu nikdy předtím nebyli.

Neddy Nelson: Jak vysvětlíte fakt, že illinoiská hospodyně, paní S. W. Culpová, rozlomila kus uhlí a našla uvnitř zlatý náhrdelník?

Ze zápisků Greena Taylora Simmse: Navzdory tomu, jak ponuře tato městečka vypadají, jsou jejich obyvatelé velice sexuálně atraktivní. Ovšem pro jedince, kteří dosáhnou brzké krásy a přitažlivosti, se maloměsto stane vězením. Mladí svalnatí muži a mladé ženy s dokonalými prsy, kteří se včas nenaučí využívat svých předností, se ocitnou v pasti s dítětem na krku blízko domova. Kvůli tomuto cyklu je velká koncentrace lidí s nejlepší genetickou výbavou na místech, která by vás ani ve snu nenapadla. Jako třeba Middleton. Hnízdečka vysoce atraktivních idiotů, kteří si pořizují děti a přežívají dlouhou, nepříznivou dospělost. Venuše a Apollové. Bohové a bohyně maloměsta. Pokud Middleton vytvořil ve své fádni, nudné a žalostné historii jeden jediný produkt, který stojí za zmínku, je jím Rant Casey.

Echo Lawrenceová: Rant vždycky říkal: „Lidi zdrhaj z malejch měst kvůli tomu, aby mohli snít o návratu zpět. A ztvrdnou tam proto, aby mohli snít o tom, že vypadnou.“ Myslel tím, že člověk bude nespokojenej úplně všude.

Ze zápisků Greena Taylora Simmse: Hlavní metaforou pro dělení moci v Middletonu, a obzvlášť v rodině Caseyů, byl zasedací pořádek při svátečních hostinách. Při událostech jako velikonoční snídaně, štědrovečerní večeře a večeře na Den díkůvzdání byli členové rodiny rozděleni do dvou odlišných tříd. Dospělí jedli na starodávném porcelánu, který se dědil z generace na generaci – talíře s ručně malovanými okraji, květinovými věnci a zlatem. Děti seděly u stolu v kuchyni, ale ve skutečnosti ne u jednoho, ale spíš u několika skládacích stolků sražených k sobě.

Echo Lawrenceová: V kuchyni bylo všechno z papíru, ubrousky, ubrus i talíře, aby se ty sračky mohly jednoduše zmačkat a vyhodit. Když dospělí u Caseyů usedli, aby lámali chleba,

vždycky odříkávali tu samou modlitbu: „Bože, prosíme tě, požehnej naše společenství i tyto dary a dej, ať tvá láska přebývá mezi náma.“

Ze zápisů Greena Taylora Simmse: Stárnoucí rodinní příslušníci, pokojně sedící u dětského stolu, se modlili za salmonelu. Za rybí kosti uvíznuté v průdušnicích. Mladší generace semkly ruce a sklonily hlavy v modlitbě za silné mrtvice a infarkty.

Echo Lawrenceová: Rant říkával: „Největší útěcha v životě je podívat se přes rameno a vidět v řadě za váma lidi, který jsou na tom hůř než vy.“

Shot Dunnyun: Večer před Demoličním derby, když jsme s týmem vyráželi na večeri, sledoval Green Taylor Simms Ranta a smál se tomu, že jedl každý jídlo tou samou vidličkou. Rant nebyl kretén, jen se nikdy neodnaučil používat plastovej příbor. Za zády mu Green přezdíval *Šmudlinka*.

Ze zápisů Greena Taylora Simmse: Pan Dunnyun mu pro změnu přezdíval *Zubní víla*.

Echo Lawrenceová: Teď zbystřete. Okolo půlnoci jsme se Shotem zaparkovali u odbočky k jejich farmě, hned vedle schránky s nabarveným nápisem „Caseyovi“. Přímo uprostřed záhonu s plodinama stál jejich bílej dům s dlouhou verandou na přední straně, příkrou střechou a střešním oknem s výhledem na verandu: Rantovým podkrovním pokojíkem s plakátem kovboje.

Keře a květiny rostou blízko u základů a posekanej trávník se táhne až k plotu z pletiva. Skoro skrytá za domem byla nahnědo natřená stodola. Všude okolo je pšenice, která se rozprostírá kolem Neddyho cadillacu až k plochýmu kruhovému obzoru. Shot si nervózně pohrával s rádiem, kde ladil dopravní novinky.

Z dopravní rozhlasové stanice Rádio Ruch: Buďte ve střehu a nepřehlédněte srážku dvou aut u pravé krajnice na centrální dálnici, vedoucí západně na Milepost 67. Obě vozidla jsou plná svatebčanů a k zadním nárazníkům mají přivázané plechovky. Doprava je zpomalená, protože projíždějící řidiči sledují nevěsty a ženichy, jak na sebe vzájemně křičí a hází svatební dorty. Bacha na družičky a bílou rýži na vozovce...

Echo Lawrenceová: Shot usnul a chrápal opřenej o vnitřní stranu řidičovejch dveří. Já jsem pořád čekala na nějakou známku toho, že je Irena Caseyová furt naživu a že ji ještě žádněj záhadnej neznámej neuškrtil ani neubodal k smrti.

Neddy Nelson: Řekněte mi, jak je možný, že v roce 1913 našel antropolog H. Reck v Olduvajské rokle lebku moderního člověka v půdě z období spodního pleistocénu. A vysvětlíte mi fakt, že lebky člověka Homo sapiens byly také vykopané ze slojí z období spodního pleistocénu a středního pliocénu v Buenos Aires v Argentině a v Ragazzoni v Itálii.

Shot Dunyun: Procházeli jsme se po jejich hnusným hřbitově, všude kolem posekanej plevel, ale nemohli jsme najít Rantův hrob. Není to divný? V telefonním seznamu jsme našli Bodieho Carlylea, jeho nejlepšího kámoše, a ten bydlel v přívěsu na konci polní cesty. Přívěs po okna tonul v bodláci a na zabláceným dvorku štěkal pitbul na řetězu. Do svítání zbývaly hodiny. Ani jsme nezakleпали na dveře.

Echo Lawrenceová: Zapomeňte na to. Nikdy jsem Irenu Caseyovou neviděla. Vždyť jsme u ní ani nezakleпали. Beztak už byla dávno tuhá.

Wallace Boyer (☼ prodejce aut): Prodávějete auta dost dlouho a zjistíte, že nikdo není dost originální. Každý samotářský podivín pochází z velkého hnízda podivínů. Divné ale je, že když jste v nějaké zasviněné vesničce na Slovensku, i Andy Warhol vám najednou dává smysl.

Echo Lawrenceová: To snad není možný. Za úsvitu nás ten vidláckej šerif vytáhne z auta a megafonem nám oznamuje, že jsme porušili federální zákon o pandemii a zákaz vycházení. Nechtěli jsme nechat paní Caseyovou bez dozoru, ale ten rádoby důležitěj fízl na nás namířil bouchačku a řekl: „Teď pudete všichni se mnou a podrobíte se výsledku...“

Ze zápisků Greena Taylora Simmse: V Middletonu mají spící psi před jedoucimi vozidly vždy přednost.

2.3 Psi

Bodie Carlyle (☼ kamarád z dětství): V zimě běhají psi v Middletonu ve smečkách. Místní psi se většinou utrhnou ze řetězu a zdrhnou, ale v noci je můžete slyšet výt a štěkat. Ostatní čoklové skončí odkopnutý ve škarpě. Opuštěný. Lidi z města si myslí, že se vo sebe každý pes dokáže postarat, že zdivočí, ale většina ratlíků bude hladovět tak dlouho, dokud nebudou dost hladoví na to, aby snědli hovno po nějakých jiných potvorách, který je plný muších vajíček. Většina z těchto opuštěných psů zemře kvůli červům.

Ostatní psi se houfují, aby se chránili před zimou. Ty, co přežijou. Ve smečkách loví králíky a jeleny. Když přijde zima a místní psi uslyší v noci v lesejku u řeky výt smečky nad čerstvou kořistí, pláchnou.

Jak to vytí uslyší i ten nejposlušnější domácí pes, můžete na něj hulákat, jak chcete, ale máte to marný. Když nepočítáte jejich vytí, celou zimu jako by ani neexistovali. Začne padat sníh a váš domácí mazlíček, váš nejlepší přítel, není nic než vzdálený vlkodlačí vytí ve tmě. Zvuk, kterej se mrazivým vzduchem nese na míle daleko. V zimě bylo nejhorší noční můrou každého děcka, když šlo za tmy domů a uslyšelo psí smečku, to jejich vytí a chňapání, jak se přibližuje a zesiluje. Obluda s milionem tesáků a drápů. Když lidi najdou jelena uštvanýho smečkou, největší kus, co z něj zbejvá, je jeho lebka. Jeho kůži a kostru najdete rozškubaný na kusy, rozházený všude kolem. Pokud jde o králíka, možná najdete jednu pacičku ve zmeti srsti v okolí. Všude samá krev. Králíčí packu s trošku vlhkou, jemnou srstí, přesně takovou, co si nechávají lidi pro štěstí.

Caseyovic pes se potuloval ve smečkách každou zimu, dokud nezmizel. Dřív skákal na gauč, v noci se díval z okna a s nastroženejma ušima poslouchal smečky psů, jak se toulají. Jak loví. O těchto smečkách se spíš šířily pověsti, než že by šlo o něco vopravdovýho, co by člověk spatřil na vlastní oči. Byly to napůl legendy. O jedinejch zrůdách, který tu máme. Legendy o tom, že tihleti čoklové, možná dokonce vaši vlastní, zešílejí a pudou po vás. Vaši vlastní psi vás budou stopovat po cestě domů ze školy. Pronásledovat vás, schovaný ve křoví u cesty. Plížit se za váma. Váš vlastní hafan vás uštve jak divou zvěř a roztrhá na kusy. Je jedno, kolikrát jste na něj volali *Fido* nebo mu říkali povely jako „zůstaň“ nebo „sedni“, ten samej vořech, kterýho jste trénovali vod štěněte a plácali ho novinama, se vám zakousne do krku a vyrve vám hrdlo. Fido bude výt nad vaším tělem a pít teplou krev, pořád tryskající z vašeho milujícího srdce.

Šerif Bacon Carlyle (☀ **nepřítel z dětství**): Nechtějte po mně, abych ho litoval. Už na základce Rant Casey toužil zemřít náhou strašnou smrtí. Hadím uštknutím nebo vzteklinou. Caseyovi dali svému psovi jméno *Aport*. Kříženec chrta, bígla, rotvajlera, bulteriéra, vod každého něco. Takovýhle jméno mu Caseyovi dali: *Aport*.

Edna Perryová (☀ **sousedka z dětství**): Pokud vás to zajímá, Caseyovi se navzájem oslovovali různými jmény. Irena Caseyová říkala svému manželovi *Chet*. On jí zase říkal *Renka*, ale jen o samotě. Nikdo jinej jí takhle neříkal. Rant říkal Chesterovi *táta*. Pro Irenu byl její syn *Buddy*, ale jeho táta mu říkal *Buster*. Nikdy ne *Rant*. Tak mu říkal jen Bodie Carlyle. Rant zase říkal Bodiemu *Bídák*. Nedělám si srandu.

Každý dával různým lidem jiná jména. Buster byl *Rant* a *Buddy*. Chester byl *Chet* a *táta*. Irena byla *máma* a *Renka*. Lidi si dělají nárok na své nejbližší tím, že vám vymyslí vlastní jméno. Chtějí si vás označit jako svůj majetek.

Šerif Bacon Carlyle: Nejhorší, co může člověk udělat, je vydat se za svobodu. Je to stejný jak s těma vpuštěnejma čoklama.

Echo Lawrenceová (C **účastnice Demoličního derby**): Teď poslouchejte. Rant říkal lidem: „Pro každého, koho potkáte, jste jinej člověk.“

Občas říkal: „Každej člověk vás vidí jinak.“

Pokud byste chtěli vyrýt nějaký citát na jeho hrob, jeho nejoblíbenější byl asi: „Budoucnost, co vás čeká zítra, nebude ta samá, jakou jste měli včera.“

Shot Dunnyun (C **účastník Demoličního derby**): To je kravina. Rantův nejoblíbenější citát byl: „Někdo se prostě narodí jako člověk. A nám ostatním trvá celý život, než do toho dospějem.“

Bodie Carlyle: Pamatuju si, jak Rant dycky říkal: „Už nikdy nebudem tak mladý, jak dnes.“

Irena Caseyová (☀ **Rantova matka**): Každou neděli chodil Buddy se svou babičkou Ester do kostela. Když bylo hezky, s Chetem jsme odvezli Buddyho k Ester domů a vysadili ho tam. Malý Buddy byl zvyklý chodit s babičkou pěšky, když viděl, že nemá nikoho, s kým by šla. Bydlela jen co by kamenem dohodil od middletonského kostela. Stařenka se svým

kloboučkem do kostela a malý chlapec s motýlkem na klipsu. Když se drželi za ruce a šli po polní cestě, byl to obrázek, který by se vám vryl do srdce.

Jednu neděli, po úvodním chorálu, prvním čtení evangelia a asi půlce kázání, Buddy a Ester pořád nikde. Posíláme si košík na vybírání peněz, když se kostelní dveře s rachotem otevrou. Je slyšet dupání po schodech, přes prkna v síni, a velké dveře se rozletí tak silně, že udělají klikou díru do zdi v hale. Všichni se otáčejí, natahují krky, aby viděli, a malý Buddy s funěním vklopýtá dovnitř. Ohne se dopředu, ruce opřené o kolena, dveře za ním jsou pořád otevřené a všude kolem něj oslňující sluneční svit. Buddy heká, vlasy spadené do obličeje, snaží se popadnout dech. Motýlek pryč. Bílou košili má napůl vykasanou z kalhot.

Reverend Curtis Dean Fields řekne: „Zavřel bys laskavě dveře?“

A Buddy zasípe a vydá ze sebe: „Je pokousaná.“

Popadne dost dechu na to, aby ze sebe vypravil: „Babička Ester. Je jí zle, špatně.“

Protože bylo chladno, představila jsem si smečku psů. Možná ji pokousal nějaký pes. Tihleti divoký psi...

Šerif Bacon Carlyle: Nemějte mi za zlý, když řeknu, že nikdo z Caseyů nikdy nezaplátil za vopravu té díry, kterou Rant udělal do kostelní zdi klikou vod dveří. I když to možná udělal *nechtíc*.

Irena Caseyová: Podle Buddyho Ester kous pavouk. Asi černá vdova. Buddy s babičkou byli v půlce cesty, když se najednou zastavila, stála bez hnutí, spustila ruku. Pak zařvala: „Panebože!“ a oběma rukama si servala klobouk z hlavy, jehlice plné vytrhnutých pramenů šedých vlasů. Prý to byl zvuk, jak když roztrhnete noviny vejpůl. Její černý klobouk do kostela, kulatý a černý, velikosti pudřenky. Jedním mávnutím ruky mrští kloboukem na polní cestu. Oběma botama zašlape ten černý satén do šterku, až je má šedé od prachu. Všude kolem jejího černého kabátu se zvedají mračna prachu. Mávnutím kabelky v druhé ruce zažene Ranta zpátky a řekne: „Nešahej na to!“

Ke klobouku jsou pořád přichycené husté prameny Esterčiných vlasů, vytržené u kořenů. Špičkou sváteční boty Ester klobouk obrátí, a ti dva si podřepnou, aby se podívali zblízka. Ve směsi prachu a šterku, roztrhané roušky a zmačkaného saténu leží pavouk, co sotva hýbe jednou nohou. Zaprášený černý pavouk s červenýma přesýpacíma hodinama na zadečku.

Ze zápisů Greena Taylora Simmse (C historik): Černá vdova, příbuzná jihoafrickým pavoukům rodu snovaček, čeledi snovačkovití, hnízdí na opuštěných místech, jako třeba

v nenoseném oblečení nebo venkovních latrínách. Než se začal ve větší míře používat vnitřní vodovod, byly kousnutím nejčastěji zasaženy hýždě a genitálie oběti. V současné době černá vdova spíše kousne, když je uvězněná mezi oblečením a kůží oběti – například když pavouk sídlí v málo nošené botě nebo rukavici.

Irena Caseyová: Babička Ester si šáhne na vršek vlasů, dvěma prstama se v nich prohrabuje, nejdřív na jednu stranu, pak na druhou, dokud se nedotkne místa, které jí otevře pusou dokořán a pevně zavře oči. Když je otevře, lesknou se v nich slzy.

S klapnutím otevře kabelku a vyloví papírový kapesník. Buddy říkal, že když si přimáčkla kapesník na vrch hlavy a podívali se na něj, byl na něm červený flíček od čerstvé krve. Pak mu Ester přikázala: „Běž, a co nejrychleji sežeň taťku.“ Ester Shelbyová si poklekla na koleno; pak si sedla, a nakonec lehla do prachu na kraji cesty. „Spěchej, chlapče,“ dodala.

Echo Lawrenceová: Podle Ranta mu babča říkala: „Upaluj, ale i když to nestihneš, pamatuj, že tě budu pořád milovat...“

Cammy Elliotová (☀ kamarádka z dětství): Přisahám na svou smrt, že mluvím pravdu, když řeknu, že middletonský psi byli jak pomatený, když foukal silnej vítr. Opravdu prudkej vítr, kterej převracel popelnice. Psi tohle milujou.

První ze všeho se holka v šestý třídě naučí, co do septiku nepatří. Všechny ženský odpadky musíte zabalit do novin a zahrabat je hluboko do popelnice. Když přijede hovnocuc, aby vám vyčerpál nádrž, a zjistí, že tam jsou i jiný věci než přírodní odpad, bude to za příplatek.

Je jasný, že když vítr sfoukne popelnici některejm domácnostem, všude ve vzduchu budou lítat použité kotexky. A zrovna v těchhle větrnejch dnech měly všechny ženský v Middletonu krámy. Vložky a ubrousky lítaly jak větrná armáda. Jak se rozbalujou a zbavujou se novin, odhalujou tmavou krev pokrytou pískem a bodlákama. S přišpendlenejma semínkama sveřepu. S každou další sfouknutou popelnicí se ta armáda vyhozený krve zvětšuje a pochoduje po směru větru, než dorazí k nějakýmu plotu. Nebo kaktusu.

Shot Dunyun: V blízkosti slyšel Rant smečku psů štěkat a vrčet. Nechtěl nechat babičku o samotě, ale řekla mu, ať vyrazí.

Cammy Elliotová: Nekecám. Normální plot s třema řadama ostnatýho drátu bude ozdobenej jak na vánoce všema těma bílejma kapesníčkama. Když budete blíž, uvidíte tam přichycený

šprcgumy, který vypadaj jak mrtvý nafukovací balónky. Zelený, šedý nebo světle modrý gumy, vlající ve větru s ňákou bílou sračkou na konci. Z hrotů na ostnatym drátu na vás mávaj hygienický vložky, tlustý vložky a velkej připínací vibrátor. Hladký a vroubkovaný šprcky. Značky kondomů a menstruačních vložek, který jste nikdy neviděli v potravinách U trati. Uschlá krev a kusy tak černý, že by to moh bejt asfalt. Krev hnědá jak kafe. Vodově růžová krev. Odumřelý sperma, který připomíná skoro průzračnou vodu.

Pro většinu lidí, hlavně mužů, je krev jako krev, ale kdybyste k sobě měli přiřadit kdejaký dva tampony, přišpendlený na ostnatym plotě v rozsahu jedný míle, měli byste co dělat.

Tu a tam najdete pubický ochlupení. Blond'atý, hnědý, šedý chlupy. Když se přižene silnej vítr, všichni místní se slezou jak ptáci na drátě. Jak při nějaký dětský výstavě na okresnim trhu.

Šerif Bacon Carlyle: Podle mě bylo nejhorší udržet psy v domě. Ani jste nemuseli vidět všechny ty mrdky a krev napíchlý na ostnatym drátě a bylo vám jasný, že vítr převrh něčí popelnici. Čoklové byli jak pomatený. Kňučeli a škrábali na dveře a odlupovali tím lak a ničili rohožku, aby se dostali ke zdroji pachu, tak slabýmu, že ho moh zachytit jen psí čumák. Je to něco jinýho, než když chtěj jít ven vykonat potřebu. Rafani ucítěj pach gumy a tampónů v horkym větru a začnou slintat.

Ať vás ani nenapadne otevřít dveře. Většina místních jde hned k telefonu a navzájem se hádaj, kdo ten bordel způsobil a kdo ho pude uklidit.

Cammy Elliotová: Middletonská krajina je tak rovná, že je tu všechno vidět. Málokdo z místních by odhodil svou důstojnost a vydal se ven, když udeří sexuální tornádo. Nikdo nechce, aby ho lidi viděli sklízet všechnu tu ostudu jak záhon zralejch rajčat.

Bud' to si to po sobě ukliděj všichni, nebo nikdo.

Vždycky je z toho akorát velká hádka. Stud nás svazuje.

Mary Cane Harveyová (☀ učitelka): Kdybych ještě pořád neučila, mohla bych vám toho o Busterovi Caseym tolik povědět! Byl to opravdu výjimečný mladík.

Šerif Bacon Carlyle: Za zmínku stojí tvrzení pár lidí včetně FBI, že babička Ester byla Rantova první oběť.

Mary Cane Harveyová: Buster nikdy nedostal z jazyků lepší známku než trojku, ale měli jste z něj pocit, že je schopný vybudovat celý svět jen ze špejlí a kamínků a těch pár slov, co se naučil. Dalo by se to přirovnat k výtvorům, které vyrábí vězni nebo které vytvářeli námořníci na plavbách, trvajících měsíce. Například přesné modely Vatikánu postavené z dřevěných tyček nebo Akropol z kostek cukru slepených dohromady. Jde o umělecká díla, která jsou zhotovena z běžně dostupného materiálu a s jednoduchým vybavením, ale vyžadují nesmírné množství času a koncentrace. Jsou to pomníky trpělivosti.

Bodie Carlyle: Povím vám, proč se stal Rant ve čtvrtáku tak oblíbenej. Jednou v noci začli naši čoklové vejít a škrábat na dveře. Foukal vítr a nemuseli jste bejt zrovna Sherlock Holmes, aby vám došlo, že jde vo obvyklý sexuální tornádo.

Rant nám zaklepal na kuchyňský dveře. Matka zrovna přes telefon házela vinu na ostatní a Rant mi dal pokyn, abych šel ven. Přes rameno měl přehozenej prázdněj pytel. Když matka uviděla pytel, zavrtěla hlavou, ale to už jsem odkop psy vod dveří a šel za Rantem do tmy. Vítr nám bičoval tváře a na jedný straně nadzvedával límec vod košile. Na plotě se třepotaj chuchvalce bílý látky, divoký a živý jak zajíc v pasti. Kondomy vypadaj jak šedý jazyky se slinou na konci. Rant utrhne šprcku a dá si ji k nosu. Pěnivou mrdku má až moc blízko k hornímu rtu. Přičichne a řekne: „Reverend Curtis Dean Fields.“ Usměje se a dodá: „Tenhle smrad poznám dycky.“

Rant hodí to svinstvo do pytle. Pak utrhne vložku s mrňavou červenou tečkou uprostřed, která vypadá v měsíčním světle jak černá. Přičichne k ní a sraští čelo.

Zopakuje to ještě jednou, tentokrát se zavřenejma očima a řekne: „Tahle je Lou Ann Perryový, ale asi zase jede na těch fluoridovejch tabletách...“

Rant mi tu červenou tečku nabídne, ale odmítnu.

Dřív, než nám přišel někdo slušnej pomoct, Rant vybral celej náš zadní plot a hádal při tom každý péro a kundu.

Mary Cane Harveyová: V Middletonu je příliš málo možností, jak podnítit mladé lidi k nějaké činnosti. Společenský život se točí okolo kostela a školních akcí. Na statku se koná každý víkend schůze, na jaře se občas tančí černošské tance a kolem prázdnin tu máme trhy s řemeslným uměním. Anebo vlčata ze skautského oddílu zorganizují o Halloweenu strašidelný dům, aby získali finanční prostředky.

Bodie Carlyle: Rant Casey měl psí čuch. Byl jak lidskej policejní pes a všechno vystopoval. Když zůstal v noci dlouho vzhůru, šlo mu to ještě líp. Protože byl nejoblíbenější kluk ve škole, znal pachy všech. A než se dostal do čtvrtáku, naučil se svý schopnosti naplno využívat.

„Čum na tohle,“ ukáže mi bílej polštářek s červenou květinou uprostřed, malou jak fialka. Ani si nečuchne a řekne: „Angličtinářka paní Harveyová.“

Kolem nás se vznáší ve větru vytí neviditelnejch psů.

Poznal, že je to paní Harveyová, jenom podle tvaru. „Každá píča vytváří otisky,“ vysvětluje Rant a prstem obtahuje okraje červený skvrny. „Je to stokrát osobnějši než otisk prstu.“ Pak řekne, že ta skvrna vypadá přesně jak polibek jejích spodních rtů.

Ani jste se nemuseli Ranta ptát, jak poznal tvar genitálií paní Harveyové. Podobně jako zvířecí stopy ve sněhu nebo písku vám moh nakreslit polibek všech místních kund, ať už šlo vo rodilý občanky nebo projíždějící. Rant dokázal uhádnout každýho ptáka a stačilo mu jen vidět, jak moc byla šprcka srolovaná.

Někde v dálce, v okně naší kuchyně, jste mohli vidět siluetu mý mámy, jak stojí u dřezu. Jeden loket měla zvednutej a vystrčenej do strany, obrys telefonu u hlavy. Možná nás sledovala. Asi jo.

Rant utrh další bílej chomáč, potřísněnej tmavou skvrnou. Čuchl si a podíval se směrem k našemu domu.

„Čí to je?“ zeptal jsem se a ukázal hlavou na tu zaschlou krev.

Tenhle novej otisk byl větší než ten od paní Harveyové, byl jako slunečnice oproti její fialce. A Rant otevřel pytel a odpověděl mi: „To je fuk.“

„Ne, fakt,“ nenechal jsem se odbýt a natáh jsem ruku. „Dej mi taky čuchnout.“

Rant hodil tu skvrnu velikosti slunečnice do pytle. Pak o krok ustoupil, podél plotu a řekl: „Jsem si celkem jistej, že je tvý mámy.“

Máti nás sledovala, ucho furt u telefonu, aby mohla obviňovat ostatní.

Pokaždý, když jsme se tak s Rantem poflakovali, čas jakoby se zastavil. Tohle byl další případ, kdy jsme se zasekli v čase. Chvilé, na kterou do smrti nezapomenu. Ty hvězdy, stejně starý a ošuntělý jak dneska. Dnešní měsíc, přesně ten měsíc co tenkrát.

Šerif Bacon Carlyle: Dřív, než Rant Casey doběh do kostela a než jsme se dostali k Ester, našla ji psí smečka. Chudák Irenina máma. Po útoku psů vypadala jak z nějakýho hororu.

Bodie Carlyle: Radši ani nechci vědět, jesi Rant někdy přefik mou matku.

3 Charakteristika hovorového stylu

V této kapitole charakterizují hovorový styl v anglickém jazyce a v češtině. Přestože má hovorový styl v obou jazycích v mnoha případech podobné rysy, v něčem se jasně liší. V angličtině jsou například mnohem častěji použita citoslovce,¹² v češtině je zase možné hovorovost vyjádřit pomocí hláskových nebo tvarových variant. V rámci češtiny je také více propracováno členění jazykových vrstev a útvarů, zatímco v angličtině je přesné odstupňování a zařazení příslušných lexikálních jednotek obtížné, a proto se slovníky omezují jen na hrubou klasifikaci.¹³ Z důvodu rozdílnosti obou jazyků jsem každou podkapitolu koncipoval odlišně.

V první podkapitole se zabývám hovorovým stylem v angličtině, a to v rovině gramatické a lexikální. Uvádím zde různé typické znaky hovorového projevu, a vše ilustruji na příkladech z překládaného textu. V této kapitole jsem vycházel zejména z publikace Úvod do anglické stylistiky od Ludmily Urbanové.

V následující podkapitole popisují hovorový styl v češtině. Obzvláště se zaměřuji na hovorové a nespisovné varianty obecné češtiny, jejichž výčet mi sloužil jako podklad pro stylistický rozbor postav v páté kapitole.

Kromě charakteristiky hovorového stylu v angličtině a v češtině věnuji jednu podkapitolu sociálním variantám jazyka, kde podrobněji rozebírám sociální dialekty, profesionalismy, argot a slang. Tuto podkapitolu jsem zařadil z toho důvodu, že se s hovorovým stylem prolíná, a například slangové výrazy jsou pro tento styl příznačné.

Tato první teoretická kapitola si neklade za cíl podat vyčerpávající přehled všech znaků hovorového stylu, stejně tak se nezabývá srovnáváním obou jazyků vyčerpávajícím způsobem. Je však důležitým teoretickým základem, který mi posloužil při překladu díla a při následném sestavení stylistického rejstříku postav.

---

¹² Srov. KNITTLOVÁ; GRYGOVÁ; ZEHNALOVÁ. 2010. s. 70.

¹³ Srov. KNITTLOVÁ; GRYGOVÁ; ZEHNALOVÁ. 2010. s. 63-64.

3.1 Hovorový styl v angličtině

V této podkapitole charakterizují hovorový styl v anglickém jazyce v rovině gramatické a lexikální a uvádím jeho specifika oproti stylu psanému. U jednotlivých charakteristik uvádím příklady z překládaného textu. Rovinou zvukovou, která tvoří podstatnou část charakteristických rysů hovorové angličtiny, se v mé práci zabývat nebudu, jelikož v překládaném textu autor tyto zvukové zvláštnosti pro docílení hovorovosti nepoužil.

3.1.1 Mluvený anglický projev v rovině gramatické

Urbanová se ve své knize odkazuje na Vacheka, podle něhož je pro mluvený jazyk charakteristická dynamičnost, pohotovost a bezprostřednost, zatímco psaná komunikace je podle něj statická a vyznačuje se uchovatelností a přehledností.¹⁴ Podle Hallidaye se psaná forma liší od mluvené především podle stupně složitosti lexikálně-gramatických struktur.¹⁵ „Gramatická struktura mluveného jazyka je složitá především proto, že řeč není plynulá a není ani zřetelně syntakticky vyjádřena.“¹⁶ Projev často postrádá návaznost a propojenost, častá je i elipsa (v textu: *You going to drink that?*). Projev je však pro adresáta většinou přijatelný a srozumitelný.¹⁷ Jelikož je mluvený jazyk silně závislý na kontextu, jeho znalost a správná interpretace usnadňuje adresátovi projevu porozumění.¹⁸

V mluvené angličtině je častá snaha o neurčitost a otevřenost výpovědi, anglický mluvčí se snaží vyhnout jednoznačným tvrzením, a proto vyjadřuje spíše své názory, a svá tvrzení si neustále ověřuje, zejména prostřednictvím:

- a) oznamovacích otázek – v textu například: *How weird is that? : Divný co?*
- b) přívěsnými otázkami – *isn't he?, shouldn't she?*
- c) výskytem vět – komentářů – *From the look of it, I guess, I am afraid*¹⁹

---

¹⁴ Srov. URBANOVÁ, Ludmila; OAKLAND, Andrew. *Úvod do anglické stylistiky*. Brno : Barrister & Principal, 2002. s. 10.

¹⁵ Srov. URBANOVÁ; OAKLAND. 2002. s. 15.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Srov. Tamtéž.

¹⁸ Srov. URBANOVÁ; OAKLAND. 2002. s. 16.

¹⁹ Srov. URBANOVÁ; OAKLAND. 2002. s. 17.

3.1.2 Mluvený anglický projev v rovině lexikální

Mluvená angličtina je charakteristická lexikální střídmostí.²⁰ „*Konverzační slovní zásoba je totiž zdánlivě jednoduchá a významově neurčitá. Zdánlivá jednoduchost slovní zásoby mluveného jazyka však v sobě zároveň skrývá potenciální mnohovýznamovost. Význam slov je blíže určen teprve kontextem, který jej dotváří a specifikuje.*“²¹

Ve slovní zásobě mluveného jazyka převládají krátká, jednoduchá slova, která mluvčí volí zejména z důvodu úspory času a energie, a také pro jejich snadné vnímání adresátem. Naproti tomu slova delší a kultivovanější se častěji používají v uhlazeném psaném projevu.

V mluveném jazyce se dále ve velké míře vyskytují idiomy a frazeologická spojení, která projevu dodávají expresivitu. V textu můžeme najít například spojení *it went through the roof*, *don't shoot the messenger* nebo *gapers' delay*.

Dále se v mluveném projevu objevují slangové výrazy a slova negativně citově zabarvená. Z překládaného textu si můžeme uvést například *rubberneck*, *wacko*, *shitkicker*, *shotgun* (ve smyslu sedadlo spolujezdce) nebo *shit-canned*.

Mluvený jazyk obsahuje i citoslovce a neartikulované zvuky, které zdůrazňují bezprostřednost projevu, jako například *oh*, *wow*, *gosh*, nebo diskurzivní částice jako *well*, *I mean*, *you know*, *so*, *I see*, *yeah*.

Často se také objevují vágní slovní spojení, jako například *about two o'clock*, *some kind of*, *sort of*, *three or four*, *a bit*, *a lot* nebo *something like that*.

O neplánovanosti projevu svědčí také použití dovětků a vysvětlujících dodatků, jako *if you know what I mean*, *correct me if I am wrong*, *maybe*, *if necessary*.

V hovorovém projevu často dochází k oslovení adresáta, díky kterému můžeme určit vzájemný vztah obou mluvčích. Může jít o formální oslovení, jako *Mr. Dunnyun*, oslovení jménem nebo přezdívkou (*Buster*, *Buddy*, *Rant*) a oslovení, které vyjadřuje buď kladnou citovou vazbu (*granny*, *love*, *darling*, *honey*) nebo negativní postoj (*you fool*, *you asshole*, *that son of a bitch*).

V mluvené angličtině se také ve velké míře vyskytují zesilující výrazy, jako *god-awful*, *damn*, *bloody*, *pretty*, *very*. Jejich výběr je do značné míry záležitostí autentičnosti jazykového projevu jedince.²²

²⁰ Srov. URBANOVÁ; OAKLAND. 2002. s. 24.

²¹ Tamtéž.

²² Srov. URBANOVÁ; OAKLAND. 2002. s. 24-26.

3.2 Hovorový styl v češtině

Funkční styl hovorový se užívá při běžném každodenním dorozumívání v rodinách, přátelském kolektivu, na ulici, pracovištích apod.²³ „*Projevy funkčního stylu hovorového realizují mluvčí nejčastěji spisovným jazykem v jeho hovorové formě (hovorovou češtinou). K němu přistupují v konkrétních projevech v různé míře prostředky nespisovné typické právě pro oblast běžně mluveného projevu.*“²⁴ Charakteristická je vázanost projevu na kontext. Mimo něj je komunikát obvykle neúplný nebo nejasný. Struktura komunikátů je volná, řazení motivů je často asociativní nebo chaotické, a motiv nemusí být ani dokončen. Zpravidla jde o prosté vypravování s jednoduchou strukturou, které plní především funkci informační. Hranice mezi větami jsou většinou méně přesné.

Rovina lexikální je charakteristická užíváním kolokvialismů, hovorových slov a frazémů, které stojí na pomezí spisovnosti.²⁵ „*Hovorový charakter mají i některé hláskové nebo tvarové varianty výrazů v zásadě spisovných.*“²⁶ Dále se častěji než v jiných funkčních stylech užívá výrazů za hranicí spisovnosti, jako například slangů, professionalismů nebo nespisovných oblastních slov. Naopak výrazů knižních se v prostě sdělovacím stylu neužívá; jejich užití má spíše komický nebo parodický účinek.²⁷

3.2.1 Hovorové varianty hláskové, tvarové, slovosledné a skladební

„*V současném jazyce existuje velké množství hovorových dubletních podob, tj. variant, ale ne všechny užívané jsou v mezích normy spisovného jazyka. Některé z variantních podob jsou nespisovné, nejčastěji obecně české, popř. jiné interdialektové.*“²⁸

Hovorový ráz mají:

1. Hláskové varianty s *í* v základu slova: *chlív, dýl*
2. Tvarové varianty 1. os. č. j. a 3. os. č. množ. přít. času sloves typu *děkuju, maluju; děkujou, malujou* a tvary 1. os. množ. č. typu *žijem, děkujem*
3. Pojmenovací prostředky vzniklé univerbizací: *atomovka, základka*

²³ Srov. HUBÁČEK, Josef. *Učebnice stylistiky*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. s. 54.

²⁴ HUBÁČEK. 1987. s. 55.

²⁵ Srov. CHLOUPEK, Jan, et al. *Stylistika češtiny*. Praha : SPN, 1991. s. 160-161.

²⁶ CHLOUPEK, et al. 1991. s. 161.

²⁷ Srov. CHLOUPEK, et al. 1991. s. 162.

²⁸ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*. Brno : Masarykova univerzita, 2009. s. 46.

4. Adjektivní výrazy, které nabyly význam intenzity a exprese: *šílený, fantastický*
5. Vztažné věty s univerzálním *co*: *Ten, co se dřív používal*²⁹
6. Koncovky -ách v 6. p. mn. čísla u mužských podstatných jmen neživotných: *balíčcích* (místo *balíčch*)
7. Hovorové zabarvení mají také podoby *lidi* (vs. *lidé*) nebo *žurnalisti* (vs. *žurnalisté*)³⁰

Jako nespisovné jsou pocíťovány některé hláskoslovné a tvaroslovné varianty obecné češtiny, jako:

1. Hlásky *í* místo *é*, *ej* místo *ý* v koncovkách: *malý město, opatrněj*
2. Hláskové varianty s obecně českým *ej* v základu slova: *zejtra, žvejkat*
3. Protetické *v*: *votevři vokno*
4. Vynechávání slabičného *-l* v zakončení přičestí minulého v mužském rodě: *nemoh, řek*
5. Zjednodušení souhláskových skupin a složitých souhlásek: *dete, dycky*
6. Unifikace koncovek u přídavných jmen v množném čísle: *malý stromy, malý ženy, malý města*
7. Unifikace koncovky *-ma* v instrumentálu množného čísla: *s přesýpacíma hodinama, s chlapama, s ženama*³¹

3.2.2 Obecná čeština

Obecná čeština funguje jako „třetí standard“ ve všech českých krajích s přesahem na západní Moravu. Můžeme ji považovat za regionálně vymezený interdialekt, ale zároveň jako standard s vyšší komunikační funkcí.³² „Obecná čeština v tomto druhém pojetí má proti interdialektům tu zvláštnost, že se v moderním dramatickém umění a v literárních dialogích stala vlastně výhradní reprezentantkou živě mluvené řeči každodenního života ...“³³ Tato skutečnost nasvědčuje tomu, že se obecná čeština stává celonárodním nespisovným útvarem a přestává plnit funkci interdialektu.³⁴ „Obecná čeština se stále více sblíží vzájemným vyrovnáváním s hovorovou češtinou.“³⁵

²⁹ Srov. HUBÁČEK. 1987. s. 55-56.

³⁰ Srov. MINÁŘOVÁ. 2009. s. 46.

³¹ Srov. BALLOVÁ, Martina. *Obecná čeština a její funkce v současném písňovém textu*. [s.l.], 2009. 40 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. s. 19-21.

³² Srov. CHLOUPEK, et al. 1991. s. 54.

³³ Tamtéž.

³⁴ Srov. Tamtéž.

³⁵ NOVOTNÝ, Jiří, et al. *Mluvnice češtiny pro střední školy*. Praha : Fortuna, 1997. s. 17.

3.3 Sociální varianty jazyka

Prostřednictvím jazyka je možno vyjádřit příslušnost mluvčích k určité sociální skupině. Lidé z těchto sociálních skupin přispívají ke vzniku sociálních variant jazyka.³⁶ Yule tvrdí, že různé skupiny mluvčích užívají odlišné formy jazyka. Můžeme je členit nejen podle geografického hlediska, ale také dle věku, vzdělání a ekonomického statusu.

K sociálním variantám jazyka patří různé sociální dialekty, profesionální varianty jazyka, argotismy, slang, zdobněliny a přezdívky.³⁷ „Tyto výrazové prostředky mají silné citové zabarvení a jsou projevem sociální blízkosti. Používání těchto jazykových zvláštností je výrazem soudržnosti skupiny lidí a zároveň výrazem odstupu vůči nezajímavému mluvčímu, pro něhož tyto zvláštnosti záměrně nemusí být srozumitelné.“³⁸

3.3.1 Sociální dialekty

Při studiu sociálních dialektů vycházíme zejména z mluvy obyvatel měst a řadíme je do skupin především podle příslušnosti k různé sociální vrstvě. Nejčastěji rozlišujeme dvě sociální vrstvy, a to „střední třídu“ a „dělnickou třídu“. Příslušníci střední třídy vykonávají duševní práce a vyznačují se zpravidla vyšším vzděláním, zatímco pro dělnickou třídu jsou typické manuální práce a nižší vzdělání.³⁹

Yule uvádí, že ačkoliv každý mluvčí má svůj specifický způsob projevu, tzv. idiolekt, je pravděpodobné, že u osob s podobnou úrovní vzdělání nebo stejným zaměstnáním se bude jejich způsob vyjadřování v mnohém shodovat. V anglickém jazyce se v mluvě osob s nižším vzděláním objevují různé gramatické chyby, například použití pravidelného slovesa v minulém čase místo nepravidelného (*throwed* místo *threw*)⁴⁰ nebo záměna sloves *is* a *are* (*we is*). Stejně tak sloveso *ain't* je charakterističtější pro dělnickou třídu než pro střední třídu.⁴¹ Není ale možné říci, že určitou formu nebo slovo užívají příslušníci pouze jedné vrstvy obyvatel, proto výzkumy zjišťují spíše četnost výskytů těchto lexikálních jednotek v rámci jednotlivých sociálních tříd.⁴²

³⁶ Srov. URBANOVÁ; OAKLAND. 2002. s. 19.

³⁷ Srov. YULE, George. *The Study of Language*. Cambridge : Cambridge University Press, 2010. s. 253.

³⁸ URBANOVÁ; OAKLAND. 2002. s. 20.

³⁹ Srov. YULE. 2010. s. 254.

⁴⁰ Srov. YULE. 2010. s. 255.

⁴¹ Srov. YULE. 2010. s. 254.

⁴² Srov. YULE. 2010. s. 255.

3.3.2 Profesní mluva

Profesionalismy jsou nespisovné výrazy nebo frazeologická spojení, které příslušníci jednotlivých profesí užívají při pojmenování skutečností, věcí, pojmů, dějů nebo jevů spjatých s prostředím jejich pracoviště. Svou sémantikou se tedy v podstatě rovnají výrazovým prostředkům odborným, ale neužívá se jich při oficiálním styku ani v odborných pracích, nýbrž při běžném dorozumívání na pracovišti.⁴³

3.3.3 Argot

Argotem se v našem prostředí rozumí tajná mluva společensky vyřazených osob. Výlučnost těchto výrazů má zajistit menší srozumitelnost,⁴⁴ a tím pádem utajit význam veřejnosti.⁴⁵ V současné době jsou již tyto prostředky užívány pouze zřídka, a to v uměleckých projevech k charakterizaci prostředí. Některé výrazy, jako např. *prachy*, *bachař*, *dávat bacha*, *mejdan*, *čokl*, *fízl*, se prostřednictvím slangu rozšířily do obecné češtiny a dnes už jejich zvláštnost mnohdy ani nevnímáme.⁴⁶

3.3.4 Slang

*„Slang je nespisovná část slovní zásoby vázaná na sociální prostředí. Proto se někdy pro její pojmenování užívá (...) také označení nářečí sociální.“*⁴⁷ Slangové výrazy jsou výrazně citově zabarvené prostředky z nespisovné vrstvy, které se uplatňují v hovorovém stylu a uměleckých projevech,⁴⁸ v nichž *„mají funkci prostředků charakterizujících určité prostředí i funkci prostředků nesoucích výraznou expresivitu.“*⁴⁹ Pro slang je také charakteristická rychlost, s jakou se mění.⁵⁰

Slangové výrazy vznikají nejčastěji na základě podobnosti (metafora), hojně se využívá zkracování slov, případně univerbizace,⁵¹ což je proces, kterým se ze sousloví vytváří

---

⁴³ Srov. JEDLIČKA, Alois; FORMÁNKOVÁ, Věra; REJMÁNKOVÁ, Miloslava. *Základy české stylistiky*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1970. s. 58.

⁴⁴ Srov. HUBÁČEK. 1987. s. 87.

⁴⁵ Srov. CHLOUPEK, et al. 1991. s. 60.

⁴⁶ Srov. HUBÁČEK. 1987. s. 87.

⁴⁷ HUBÁČEK. 1987. s. 86.

⁴⁸ Srov. HUBÁČEK. 1987. s. 87.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Srov. CHLOUPEK, et al. 1991. s. 59.

⁵¹ Srov. Tamtéž.

jednotlivé slovo.⁵² I přesto, že slang patří k nespisovné vrstvě jazyka, jde na rozdíl od argotu o výrazy obvykle srozumitelné.⁵³

---

⁵² Srov. NOVOTNÝ. 1997. s. 121.

⁵³ Srov. HUBÁČEK. 1987. s. 87.

4 Vyjádření expresivity v angličtině a češtině

Zřejmě největší problém při překladu pro mě představovalo odhadnutí správné míry expresivity. V mé první překladatelské verzi jsem volil slova vesměs neutrální, ale po zpětném přečtení jsem si uvědomil, že překladu schází jiskra. Jak zmiňuje Levý, volba nociónálních prostředků v překladech je zřejmě daná tím, že naši aktivní slovní zásobu tvoří především výrazy obecné a významově chudé.⁵⁴

Podle Levého rozlišujeme tři typy stylistického ochuzení:

- a) „užití obecného pojmu místo konkrétního přesného označení,
- b) užití stylisticky neutrálního slova místo citově zbarveného,
- c) malé využití synonym k obměňování výrazů.“⁵⁵

V této kapitole se budu zabývat především druhým bodem, který souvisí s expresivitou. „Expresivitu chápeme jako zvýraznění výpovědi a zesílení působení jazykové jednotky na percepci adresáta.“⁵⁶ Její významnou součástí je emocionalita, která může být zaměřena buď kladně nebo záporně,⁵⁷ a která odráží „do jaké míry je vztah mluvčího k pojmenovávané skutečnosti ovlivňován city.“⁵⁸

Emocionalita může být vyjádřena různými prostředky, ať už prostředky, u kterých převládá výrazová a apelová funkce nad funkcí komunikativní, jako citoslovce, expletiva, zdobněliny nebo různé frazeologické jednotky, nebo prostředky primárně používanými v komunikativní funkci, kterých je využíváno k vyjádření emocí teprve sekundárně.⁵⁹

Podle Jaroslava Zimy existují tři typy slovní expresivity:

- 1) slova s expresivitou inherentní – jde o slova, u kterých je patrný jejich expresivní charakter i bez kontextu, nebo jinými slovy, jejich expresivnost je neoddělitelnou složkou jejich významu. Jako příklad si můžeme uvést některá slova z mého překladu, jako *každíčkový*, *kámoš*, *bichle* nebo *jizvička*.
- 2) slova s expresivitou adherentní – slova, která jsou v určitém kontextu neutrální, ale v jiném kontextu nabývají expresivní charakter, například *kopnout* (někoho) x *kopnout* (do sebe panáka), nebo *balík* (slámy) x *balík* (vesničan).

⁵⁴ Srov. LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. Praha : Československý spisovatel, 1963. s. 92.

⁵⁵ LEVÝ. 1963. s. 93.

⁵⁶ KNITTLOVÁ; GRÝGOVÁ; ZEHNALOVÁ. 2010. s. 62.

⁵⁷ Srov. Tamtéž.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Srov. KNITTLOVÁ; GRÝGOVÁ; ZEHNALOVÁ. 2010. s. 62-63.

- 3) slova s expresivitou kontextovou – slova, u kterých není expresivita spojena se změnou jejich významu, nýbrž se změnou stylistických vrstev, ve kterých se toto slovo nachází. Tak kupříkladu slovo, které vnímáme v určité stylistické vrstvě jako zastaralé nebo knižní, může působit v hovorovém projevu značně expresivně a dodávat parodický účinek.⁶⁰

4.1 Slova nociónální

Slova nociónální chápeme jako slova citově neutrální.⁶¹ „Uplatňují se tehdy, má-li autor projevu k jazykově ztvárňované objektivní skutečnosti vztah opravdu neutrální, nebo tenkrát, kdy nepovažuje za nutné, vhodné, možné, žádoucí apod. užít výrazu citově zabarveného.“⁶²

4.2 Slova emocionální

Slova emocionální sdělují svůj obsah věcný a kromě toho vyjadřují citový vztah mluvčího k pojmenovávané skutečnosti. Slova emocionální můžeme rozdělit podle charakteru citového zabarvení na slova lichotná a hanlivá.⁶³

4.2.1 Slova lichotná

Mezi tyto slova řadíme deminutiva (zdrobněliny), výrazy familiární, domácí jména, dětská slova a eufemismy.⁶⁴

„Zdrobněliny jsou lichotná slova s kladným citovým zabarvením.“⁶⁵ Jsou to slova specifická pro češtinu a podle Levého jsou „nedoceňovaným bohatstvím češtiny, kterého řemeslní překladatelé nedostatečně využívají.“⁶⁶ Zdrobněliny dávají češtině možnost vytvářet pomocí předpon a přípon ze základního slova nové odvozeniny, které mají většinou

---

⁶⁰ Srov. ZIMA, Jaroslav. *Expresivita slova v současné češtině*. Praha : Nakladatelství československé akademie věd, 1961. s. 10-11.

⁶¹ Srov. HUBÁČEK. 1987. s. 100.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Srov. Tamtéž.

⁶⁴ Srov. HUBÁČEK. 1987. s. 101.

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ LEVÝ. 1963. s. 39.

expresivní charakter.⁶⁷ Familiární slova jsou většinou slova, která užíváme při oslovování rodinných příslušníků, nebo obecně osob nám velmi blízkých.⁶⁸ „*Domácká jména jsou citově zabarvené obměny vlastních jmen.*“⁶⁹ Eufemismy užíváme nejčastěji ve snaze o zmírnění tragických nebo smutných skutečností.⁷⁰

4.2.2 Slova hanlivá

Obvykle označují negativní jev nebo vlastnost, případně negativní vztah mluvčího k dané skutečnosti. Dělí se na slova zveličelá, zdrobnělá, zhrubělá a nadávky.

Slova zveličelá slouží k zesílení významu a tvoří se zvláštními příponami (např. *babizna*). Ze zdrobnělin sem patří ta slova, která v určitém kontextu nabyly negativního významu. Většina zdrobnělin jsou ovšem slova kladně citově zabarvená. Slova zhrubělá, neboli vulgarismy, jsou slova společensky nevhodná, příznačná pro drsný způsob vyjadřování, jako například *kecat, kašlat na něco, držet hubu* apod. Nadávky chápeme jako urážlivá pojmenování osob.⁷¹

V následující podkapitole srovnám způsob vyjadřování expresivity v angličtině a v češtině a rozeberu problém s odhadnutím správné míry expresivity v překladu.

---

⁶⁷ Srov. LEVÝ. 1963. s. 40.

⁶⁸ Srov. HUBÁČEK. 1987. s. 101.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Srov. Tamtéž.

⁷¹ Srov. HUBÁČEK. 1987. s. 102.

4.3 Konotační rozdíly v překladu

Podle Knittlové neexistují dva jazyky, ve kterých by byla významová konotace výpovědí naprosto stejná,⁷² proto se „*nikdy nedosáhne úplné shody v konotaci výchozího a cílového textu.*“⁷³ Je to zřejmě způsobeno tím, že emocionalita není v celém jazykovém společenství stejná; jednotliví mluvčí užívají jazyk v různých situacích rozdílně.

Vzhledem k tomu, že se prostředky pro vyjádření citového postoje v jednotlivých jazycích značně liší,⁷⁴ dochází při překladu k nerovnostem mezi nositeli emocionality ve výchozím a cílovém jazyce.⁷⁵

„V angličtině se emocionálnost často jen vyrozumívá, vyplývá z kontextu nebo je dána situací. Přímo jazykovými prostředky vyjádřena být nemusí, anebo je vyjadřována pomocí intelektuálních prostředků s přehodnocenou funkcí, analyticky, lexikálně. Naproti tomu čeština má pro vyjadřování emotionality mnohem více morfologických prostředků, kterých zejména v uměleckém funkčním stylu bohatě využívá. Kromě toho existuje v češtině v lexikální rovině mnoho slov s vnitřní, inherentní expresivitou. Emocionálnost se kombinuje se stylistickým využíváním jazykových vrstev, především nespisovných, čímž se účinek výrazu v češtině umocňuje. Také v důsledku této skutečnosti nacházíme při porovnávání kontextově zapojených l^j⁷⁶ anglických a českých, zejména v textech užívajících nespisovné a ne plně spisovné mluvy, poměrně mnoho nerovností.“⁷⁷

Angličtina a čeština nemají stejné rozložení jazykových vrstev a útvarů, a proto při překladu dané situace využíváme prostředků, které máme v češtině k dispozici. Může jít například o výrazy hovorové, obecně české, slangové, expresivní, zhrubělé, vulgární a jejich kombinace. Angličtina má těchto prostředků o poznání méně,⁷⁸ slovníky se omezují na hrubou kvalifikaci – hovorovost, slang.⁷⁹

⁷² Srov. KNITTLOVÁ; GRYGOVÁ; ZEHNALOVÁ. 2010. s. 61.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Srov. KNITTLOVÁ; GRYGOVÁ; ZEHNALOVÁ. 2010. s. 62.

⁷⁵ Srov. KNITTLOVÁ; GRYGOVÁ; ZEHNALOVÁ. 2010. s. 63.

⁷⁶ Lexikální jednotka (pozn. autor).

⁷⁷ KNITTLOVÁ; GRYGOVÁ; ZEHNALOVÁ. 2010. s. 63.

⁷⁸ Srov. Tamtéž.

⁷⁹ Srov. KNITTLOVÁ; GRYGOVÁ; ZEHNALOVÁ. 2010. s. 64.

Vystižení správné míry expresivity v překladu je dnes stejně důležité jako správný převod složek denotačních, a to zejména z toho důvodu, aby účinek textu na cílového čtenáře zůstal nezměněn.⁸⁰ Volba mezi slovem nociónálním a emocionálním záleží většinou na překladatelově pochopení a subjektivním pojetí překládaného textu.⁸¹

Vzhledem k tomu, že mnou překládaný úryvek je napsán vesměs stylem hovorovým, který často obsahuje hodnotící soudy, může sloužit jako podklad pro srovnání konotačních složek v obou jazycích. Proto se budu v další části textu podrobněji zabývat ekvivalencí konotačních složek v překladu.

4.3.1 Výrazy emocionální přeložené jako emocionální

Jde o anglické výrazy pozitivně nebo negativně citově zabarvené, jejichž citové zabarvení jsem při překladu zachoval. Například:

buddies (+) : *kámoši* (+)

hillbilly (-) : *křupan* (-)

mom (+) : *máma* (+)

shitkicker (-) : *balík* (-)

4.3.2 Výrazy nociónální přeložené jako emocionální

Na určitých místech v textu jsem vyjádřil citový postoj postav, i přesto, že v originále byl použit výraz citově neutrální. Emocionálního výrazu místo neutrálního jsem užil zejména v situacích, kdy byl tento výraz v textu implikovaný, ale v angličtině neexistovaly vhodné prostředky pro jeho vyjádření. Slovy Levého: „*Má-li překladatel pro některé stylistické účiny prostředky bohatší, nesmí se dát poutat zjevnými stylistickými prostředky originálu, ale může odkrýt a vystihnout i stylistické hodnoty latentní, tj. ty, které jsou součástí celkového stylového zaměření díla, ale jež autor nemohl z jazykových důvodů vyjádřit.*“⁸² Snažil jsem se tedy využít možností češtiny, a tím překlad obohatit. Jako příklad můžu uvést:

book : *bichle* (-)

kid : *děcko* (-)

simple : *brnkačka* (+)

---

⁸⁰ Srov. KNITTLOVÁ; GRYGOVÁ; ZEHNALOVÁ. 2010. s. 64.

⁸¹ Srov. KNITTLOVÁ; GRYGOVÁ; ZEHNALOVÁ. 2010. s. 65.

⁸² LEVÝ. 1963. s. 40.

dog : čokl (-)

sheriff : fízl (-)

every word : každíčké slovo (tady částečně i funkce významová)

scar : jizvička (menší než normální)

4.3.3 Výrazy emocionální přeložené jako nociónální

V určitých případech nebylo možno českými prostředky vystihnout citové zabarvení originálu, proto jsem musel tyto výrazy přeložit jako neutrální a kompenzovat na jiném místě v textu. Jedná se například o tyto výrazy:

squirrel away : uchovat

folks (+) : lidi

let-go (-) : opuštěný

5 Stylistický rejstřík postav

V této kapitole charakterizují styl projevu jednotlivých postav, především podle jejich sociokulturního prostředí, míry formálnosti promluvy, bohatosti slovní zásoby a způsobu vyjadřování hovorovosti a expresivity. Z tohoto stylistického rozboru postav jsem při překladu vycházel a představoval pro mě cennou pomůcku při stanovování míry hovorovosti a expresivity v přeloženém textu. Dále popíši, k jakým stylistickým možnostem češtiny jsem se při překladu jednotlivých postav uchýlil. Obecnější řešení hovorovosti a expresivnosti v angličtině ve srovnání s češtinou rozebírám v předchozích dvou kapitolách.

Z důvodu omezeného rozsahu této práce nemohu charakterizovat mluvený projev všech postav v knize, proto jsem vybral několik postav z odlišného sociokulturního prostředí, které jsem následně zařadil do skupin. První postava, jíž se věnuji, prodejce aut Wallace Boyer, má kultivovaný projev, i když poměrně expresivní. Dále rozebírám mluvu mladých lidí z města, jejichž projev obsahuje více nespisovných výrazů a vulgarismů, a nakonec charakterizují řeč vesničanů, jejíž nespisovnost Palahniuk vyjádřil navíc gramatickými chybami. Především při překladu postav z vesnice jsem ve velké míře využil tvarových a hláskových variant obecné češtiny, které jsem následně zpracoval do tabulky. Tuto tabulku podrobněji rozebírám v poslední podkapitole.

5.1 Rejstřík Wallace Boyera

Wallace Boyer je prodejce automobilů, proto má poměrně dobré komunikační dovednosti a velmi bohatou slovní zásobu. Působí jako inteligentní člověk ve středním věku. Používá odborné výrazy, zejména z oblasti psychologie prodeje a jeho projev je bez gramatických chyb. Jeho vyjadřování je velice živé, užívá expresivity zejména v oblasti lexikální pomocí idiomů a prostředků hovorových, slangových a vulgarismů a dále v rámci syntaxe pomocí kondenzorů a rozvinuté apozy, což jsou prostředky, které jsou příznačné pro hovorové vyjadřování velkého množství postav v knize.

Abych rozlišil styl jeho projevu od ostatních postav, rozhodl jsem se při překladu využít možností češtiny v oblasti lexikální, a to zejména v rámci hovorových a slangových výrazů, a dále v oblasti syntaktické, kde jsem se snažil zachovat co nejkratší věty, abych docílil rychlosti, úsečnosti a dynamičnosti originálu. Naopak obecně českých signálů hláskoslovných a morfoloických jsem u této postavy využil jen zřídka, abych rozlišil jeho

projev od méně vybraného vyjadřování nevzdělaných vesničanů a mladých lidí z města. Stejně tak jsem občas eufemizoval různé vulgarismy, které jsem se snažil spíše přeložit některým slangovým nebo zhrubělým výrazem.

Níže uvedu několik příkladů lexikálních a syntaktických prostředků a zároveň mé překladatelské řešení.

Odborné výrazy:

Pattern Interrupt : změna vzorce chování

Idiomy:

It went through the roof : Roztrhl se pytel s ...

Don't shoot the messenger : Nerad to říkám, ale ...

Slang:

hillbilly, shitkicker : křupan, vidlák, balík

Vulgarismy:

Those long sideburns maybe scored him pussy in high school ... : Díky svým dlouhým kotletám si možná vrznul na střední ...

Kondenzory:

My nose, recording his smell of whiskey and cow shit. My elbow, recording the rub of his flannel shirtsleeve. : V nose si uchovávám pach whisky a kravího lejna. Loktem vnímám dotyk rukávu jeho flanelky.

Rozvinutá apozice:

His skin, it's the same as any car wreck you can't not stare at ... : Kůže na jeho rukou vypadala jak zdemolované auto, na které nemůžete přestat civět ...

5.2 Rejstřík Echo Lawrenceové a Shota Dunyuna

Echo Lawrenceová a Shot Dunyun jsou mladí lidé z města, kteří pravděpodobně pocházejí z podobného sociokulturního prostředí, což je důvod, proč jsem při překladu jejich projevu užil vesměs stejných prostředků hovorové a obecné češtiny.

Jejich projev obsahuje hovorové a nespisovné výrazy, především z oblasti slangu a vulgarismů, ale zároveň je, na rozdíl od projevu vesničanů, bez gramatických chyb.

Slovní zásobu mají poměrně bohatou, zejména co se týče výrazů pro různé dopravní situace, pro které v češtině neexistuje přesný ekvivalent. Z tohoto důvodu jsem při překladu těchto výrazů mnohdy volil metodu opisu. Častokrát jsem převedl lexikální prostředky neutrální na prostředky citově zabarvené a využíval jsem ve značné míře synonym, zejména z oblasti slangu, kterými jsem se snažil jejich projev obohatit.

V oblasti syntaxe je často užito kondenzorů. Tyto prostředky autor hojně užívá pro zkracování vět a dosažení dynamičnosti projevu. Proto jsem se snažil i v překladu docílit úsečnosti originálu, zejména vynecháváním sloves a zkracováním vět.

Z hovorových variant hláskových, tvarových, slovosledných a skladebních jsem využil následující:

Hlásky *í* místo *é*, *ej* místo *ý* v koncovkách:

smrtný hromadný srážky

každej z nás

Hláskové varianty s obecně českým *ej* v základu slova:

ktorejch

malinkejch

Tvarové varianty 1. os. č. j. a 3. os. č. množ. přít. času:

navštěvujou

Vztažné věty s univerzálním *co*:

lidský turisti, co nás navštěvujou z daleký budoucnosti

ty, co nám vyprávěl on sám

Pojmenovací prostředky vzniklé univerbizací:

řidičák (z *řidičský průkaz*)

Unifikace koncovky *-ma* v instrumentálu množného čísla:

s mozkovéjma pochodama

Unifikace koncovek u přídavných jmen v množném čísle:

stažený ramena

Ostatní prostředky pro dosažení hovorovosti:

před náma (místo *před námi*)

abysme (místo *abychom*)

všechny místa (místo *všetchna místa*)

Dále uvedu příklady charakteristických lexikálních a syntaktických prostředků spolu s mým překladatelským řešením.

Slang:

shotgun : *sedadlo spolujezdce*

cruddy : *hnusný*

redneck : *vidlák*

Vulgarismy:

fucking : *zasraný*

shit-canned (u tohoto výrazu jsem při překladu nenalezl vhodný ekvivalent, proto jsem tento výraz přeložil jako *vyhodit*, ale na jiném místě ve větě jsem přeložil neutrální lexikální jednotku *it* jako *všechny ty sračky*, proto nedošlo k lexikálnímu ochuzení.)

Intenzifikátory:

fucking weird : *hrozně divný*

Výrazy pro dopravní situace:

pile-ups : hromadný srážky

jackknives : převrácený kamiony

traffic backups : kolony

tie-ups : zastavení dopravy

slowdowns : zpomalení dopravy

gridlock : dopravní zácpa

Neutrální výrazy, které jsem přeložil jako výrazy citově zbarvené:

call : brnkout

book : bichle

friend : kámoš

stuff : kraviny

the police : benga

sheriff : fízl

Větné kondenzory:

Me, riding shotgun. Shot Dunyun, driving. : Já na sedadlu spolujezdce, Shot Dunyun za volantem.

Ne u všech postav z města jsem ale využil stejných možností. Neddy Nelson v této ukázce čte úryvky z encyklopedie, proto jsem jeho projev přeložil jako vesměs spisovný. U historika Greena Taylora Simmse je čerpáno z jeho zápisků, proto je možné jeho projev považovat za psaný. Přeložil jsem ho tedy spisovně, až knižně.

5.3 Rejstřík Bodieho Carlylea a ostatních vesničanů

Projev vesničanů se stejně jako projev postav z města vyznačuje užitím velkého množství hovorových a nespisovných výrazů, ale navíc obsahuje spoustu gramatických chyb, které jsou typické pro mluvený jazyk méně vzdělaných osob. Nejčastější jsou:

Použití pravidelného tvaru u nepravidelných sloves:

gived (místo *gave*)

knowed (místo *knew*)

Použití 3. slovesného tvaru místo druhého:

they seen (místo *they saw*)

Užití dvojitého záporu:

she didn't have nobody

I didn't never have

Chybný tvar slovesa *to be*:

we is

folks was saying

Chybný slovesný čas:

you never saw (místo *you have never seen*)

I didn't never have (místo *I have never had*)

Dalším specifickým rysem mluvy venkovanů je užívání univerzálního záporu *ain't*:

if you ain't fast enough

praising you after you ain't

Abych rozlišil projev vesničanů od mluvy postav z města, využil jsem ve velké míře tvaroslovných a hláskoslovných signálů obecné češtiny, stejně jako různých hovorových variant v rovině zvukové. Kromě výše zmíněných možností jsem tedy využil následující:

Protetické v:

vopravdovýho

vopuštěnejma

Vynechávání slabičného *-l* v zakončení příčestí minulého v mužském rodě:

moh

natáh

převrh

Vynechávání koncovky *í* u sloves v mn. č. nebo její nahrazení koncovkou *ej*:

běhaj

myslej

lověj

Vynechávání koncovky *e* u sloves v mn. č.:

nebudem

dospějem

Zjednodušení souhláskových skupin a složitých souhlásek:

pudete

dycky

ňákou

začli

Krácení samohlásky *í* v koncovce *-ím*, *-ým*, případně na jiném místě ve slově:

mrazivym

mluvim

řikal

králik

povim

Další hovorové varianty:

nejrychlejc

vejpůl

tihleti

furt

Caseyovic pes

nechtíc

Ne u všech postav z vesnice jsem ale využil stejných prostředků. U Ireny Caseyové a Edny Perryové jsem ve většině případů neužíval nespisovných koncovek obecné češtiny, ale snažil jsem se v jejich projevu docílit hovorovosti pomocí prostředků jiných, například unifikací koncovky *-ma* v instrumentálu množného čísla nebo užitím typicky hovorových výrazů jako *tihleti*, *vejpůl* apod.

5.4 Tabulka tvarových a hláskových variant obecné češtiny

Všechny tyto hovorové a nespisovné varianty obecné češtiny, které jsem při překladu jednotlivých postav využíval, jsem shrnul do přehledné tabulky. Tato tabulka mi pomáhala s autenticitou projevu postav při překladu.

Na horizontální ose jsou jména postav, které účinkují ve vybraném úryvku. Postav bylo v mnou překládaném úryvku více, nicméně jsem volil jen postavy, které měly dostatečně dlouhý projev, a u kterých bylo tudíž možné provést stylistický rozbor a určit charakteristické znaky jejich řeči. Je však jasné, že tento rozbor je i přesto zkreslený, a pro ideální výsledek by bylo zapotřebí většího množství textu.

Na vertikální ose najdeme jednotlivé varianty obecné češtiny, ke kterým jsem se v překladu uchýlil. Samozřejmě to ale není jediné hledisko, které určuje míru hovorovosti projevu postav. Důležitá je také četnost hovorových a nespisovných výrazů, expresivita a jiné faktory, o kterých pojednávám především ve třetí a čtvrté kapitole.

Tabulka 1: Tvarové a hláskové varianty obecné češtiny

	Wallace Boyer	Green Taylor Simms	Neddy Nelson	Echo Lawrenceová	Kristýna Nějaká	Shot Dunnyun	Bodie Carlyle	Šerif Bacon Carlyle	Edna Perryová	Irena Caseyová	Cammy Elliotová	Mary Cane Harveyová
Vztažné věty s univerzálním <i>co</i>	x			x			x					x
Pojmenovací prostředky vzniklé univerbizací	x			x							x	
Hlásky <i>í</i> místo <i>é</i> , <i>ej</i> místo <i>ý</i> v koncokách	x*		x*	x		x	x	x	x		x	
Hláskové varianty s obecně českým <i>ej</i> v základu slova				x		x	x	x			x	
Tvarové varianty 1. os. č. j. a 3. os. č. množ. přít. času				x			x				x	
Unifikace koncovky <i>-ma</i> v instrumentálu množného čísla				x				x	x	x	x	
Unifikace koncovek u přídavných jmen v množném čísle				x								
Protetické <i>v</i>						x*	x	x				
Vynechávání slabičného <i>-l</i> v zakončení přičestí minulého v mužském rodě							x	x		x	x	
Vynechávání koncovky <i>í</i> u sloves v mn. č. nebo její nahrazení koncovkou <i>ej</i>				x*			x	x			x	
Vynechávání koncovky <i>e</i> u sloves v mn. č.							x					
Zjednodušení souhláskových skupin a složitých souhlásek							x	x			x	
Krácení samohlásky <i>í</i> v koncovec <i>-ím</i> , <i>-ým</i> , případně na jiném místě ve slově							x	x			x	

Vysvětlivky:

x - hovorová varianta, kterou postava běžně užívá

x* - varianta, kterou postava užívá jen ojedinele k zesílení výpovědi

Závěr

Cílem mé práce byl překlad vybraného úryvku z knihy *Rant* od Chucka Palahniuka a následný stylistický rozbor textu.

V první kapitole jsem se zabýval charakteristikou autora a stručným popisem překládaného románu *Rant*. U autora Chucka Palahniuka jsem se snažil především zachytit zásadní události a mezníky v jeho životě, které ovlivnily jeho tvorbu. Jen po bližším poznání jeho životních zkušeností lze totiž podle mého názoru plně pochopit smysl a hloubku jeho děl.

Druhou kapitolou je překlad samotný. Pro ten jsem zvolil první tři kapitoly knihy, protože se v nich střídají postavy z různých sociokulturních prostředí, a jsou tudíž ideální pro stylistický rozbor. Výchozí text je napsán formou vypravování, proto jsem se i v překladu snažil zachovat rysy hovorového jazyka. Text byl charakteristický především svou dynamičností a strohostí, čehož autor docílil zejména užitím zvláštních syntaktických konstrukcí, které ale nebylo možné do češtiny vhodně převést. Z toho důvodu jsem volil pro češtinu charakterističtější prvky hovorového jazyka, zejména z oblasti lexikální a morfologické. Nicméně i v oblasti syntaxe jsem se snažil docílit dynamičnosti originálu, zejména vynecháváním pro pochopení smyslu textu nedůležitých větných členů. Také jsem se snažil vyvarovat užití krkolomných vět. V překladu jsem dále využíval tvarových a hláskových variant obecné češtiny, které jsou charakteristické pro hovorovou češtinu. Když jsem poté srovnal svůj překlad s originálním textem, všiml jsem si následující skutečnosti: ve výchozím textu byl projev postav z města oproti projevu vesničanů více rozlišený než v mém překladu, kde tyto rozdíly splývaly. Projev vesničanů obsahoval různé gramatické chyby, což značilo jejich nižší vzdělání. V mém překladu je jediný rozdíl v mluvě vesničanů a postav z města ve frekvenci tvarových a hláskových variant obecné češtiny. Vzhledem k tomu, že já sám žiji v Čechách, a mluvím proto obecnou češtinou, mohu potvrdit, že rozdíly v projevu vesničanů a lidí z města se u nás stírají, pokud vůbec ještě nějaké existují. Z toho důvodu jsem došel k závěru, že ve Spojených státech amerických je opravdu větší rozdíl v mluvě postav z rozdílných sociokulturních prostředí než u nás.

Třetí a čtvrtá kapitola jsou kapitoly převážně teoretické. Ve třetí kapitole rozebírám specifické rysy hovorového jazyka v angličtině a češtině. V podkapitole o češtině navíc uvádím výčet variant obecné češtiny, které poté uplatňuji ve stylistickém rozboru v páté kapitole. Čtvrtá kapitola pojednává o expresivitě. Nejprve se zmiňuji o expresivitě obecně, poté uvádím rozdíly ve vyjádření expresivity v angličtině a češtině. Vzhledem k tomu, že

v mém překladu jsou citově zabarvené prostředky užity oproti originálu častěji, byl pro mě důležitý především fakt, že čeština má více prostředků pro vyjádření expresivity, které také ve velké míře využívá.⁸³

Náplní páté kapitoly je stylistický rejstřík postav, ve kterém charakterizují projev vybraných postav, které poté řadím do skupin podle jejich sociokulturního zázemí. Tento stylistický rejstřík mi sloužil jako pomůcka pro docílení autentičnosti překladu tím, že mi pomohl uvědomit si rozdíly v mluvě různých postav, a ty pak správně převést do češtiny.

---

⁸³ Srov. KNITTLOVÁ; GRYGOVÁ; ZEHNALOVÁ. 2010. s. 63.

Anotace

Jméno a příjmení autora	Šimon Smejkal
Název katedry a fakulty	Katedra anglistiky a amerikanistiky, FF UP
Název bakalářské práce	Komentovaný překlad vybraných kapitol z knihy Rant od Chucka Palahniuka
Vedoucí práce	Mgr. Robert Hýsek
Počet stran	61
Počet znaků	95 879
Počet příloh	1 CD, 1 kopie originálního textu vybraných kapitol románu Rant
Klíčová slova	Překlad, analýza, stylistika, expresivita, Chuck Palahniuk
Jazyk práce	Čeština
Charakteristika	Cílem této práce je překlad vybraných kapitol z románu Rant od Chucka Palahniuka a následný stylistický rozbor textu. Teoretická část se zabývá charakteristikou hovorového stylu v angličtině a češtině a expresivitou.

Annotation

Author	Šimon Smejkal
Department	Department of English and American Studies, FF UP
Title	Translation of chosen chapters from the book Rant by Chuck Palahniuk with commentary
Supervisor	Mgr. Robert Hýsek
Number of pages	61
Number of signs	95 879
Number of appendices	1 CD, 1 copy of the original text of the chosen chapters from the book Rant
Key words	Translation, analysis, stylistics, expressivity, Chuck Palahniuk
Language	Czech
Characteristics	The aim of this thesis is the translation of chosen chapters from the book Rant by Chuck Palahniuk and its subsequent analysis in terms of stylistics. The theoretical part deals with characteristics of spoken English and Czech and with expressivity.

Summary

The aim of my thesis is to translate the selected chapters of the book *Rant* by Chuck Palahniuk. The book is a fictional biography of Rant Casey. It is written in a characteristic style: it is narrated by members of his family, his friends, enemies and other people who have something in common with him. Therefore the whole book is written in a spoken style, which gives me the ideal basis for a stylistic analysis.

In the first chapter I describe the author Chuck Palahniuk to the Czech readers. I believe that only after you are fully acquainted with his life experience you can truly understand the themes of his books. In the next subsection of this chapter I describe the subject of the novel *Rant*. The novel is about a fictional character named Buster Casey who got his nickname *Rant* in a children's prank involving animals' guts. The children were so sick that they had to throw up and they made a sound similar to a word "rant". The book is divided into two sections. The first section describes Rant's life in a village. He was an extraordinary boy with extremely well-developed sense of smell. He was very popular due to this power since he could recognize everybody from the smell of their body fluids. Rant had some uncommon hobbies. He would dig in the ground where he would look for venom spiders and snakes and deliberately try to be bitten. The bites caused him a several hours lasting erection which he used as an excuse at school. To get rid of him, the school offered him a diploma and some money, which he accepted and started a new life. This brings us to the second part of the book that is situated in a city in anti-utopian future. The city inhabitants are divided by a curfew into two distinct classes – Daytimers and Nighttimers. Daytimers are the regular people who live during the day and go to sleep at night. Nighttimers are, on the other hand, usually young people who are allowed to go out only at night. Rant joins a group of young people doing party crashing – a demolition derby in which you are supposed to crash other vehicles marked with a special sign (usually a flag made by cans). He falls in love with a girl from the group and he also becomes the leader of the group but his life is slowly coming to its end. He transmits rabies and therefore he is chased by cops. He has a car crash and dies in a fiery inferno but his body is never discovered. At the end of the book Palahniuk develops some theories about time traveling that could explain his disappearance.

The second chapter is the translation alone. I have chosen the first three chapters – An Introduction, Guardian Angels and Dogs – as they include speeches by characters from the different socio-cultural backgrounds and are therefore suitable for stylistic analysis. The first

chapter is narrated by Wallace Boyer, a middle-aged car salesman. The second chapter contains speeches mainly by city people, whereas the third chapter is narrated mostly by villagers.

The third chapter is the first theoretical chapter. It deals with characteristic of the spoken language, firstly in English and then in Czech. The spoken language can be generally described as being dynamic and direct. It is often incoherent and contains ellipsis. In English, the speech is very ambiguous. The vocabulary in spoken language is rather simple and vague and therefore often polysemantic. The meaning of discourse is depending on the context. The speech contains mostly short and incomplex words to be easily understood by the addressee. The lexical field is composed by phraseological units, slang words and onomatopoeic words. Vague lexical units like *some kind of*, *sort of*, *about two hundred* and others or intensifiers like *very*, *pretty*, *damn* are also commonly used in spoken style. In Czech there are several differences. Some words can contain some morphological changes in spoken style. We talk about spoken or nonstandard variations. These are widely used, especially in a dialect called “obecná čeština”. This dialect is spoken in Bohemian and west-Moravian region of the country but it has become the universal dialect for spoken language in literature and other forms of art.

The second part of this chapter describes the social variations of the language. These variations are used by certain groups of people from the same or similar background called “speech communities”. “*A speech community is a group of people who share a set of norms and expectations regarding the use of language.*”⁸⁴ The communities can be divided by age, education or economical status.

The fourth chapter deals with expressivity in English and Czech. First of all I describe the expressivity in general and then I focus on the connotative differences between these two languages. Emotionality is a part of expressivity which can be either positive or negative. It marks to which extent the relationship between a speaker and a thing, event or person discussed is influenced by feelings. The emotionality can be expressed by onomatopoeic words, expletives, diminutives or some phraseological units.

All languages differ in the connotation of utterances, thus the original text and my translation vary in expressivity. Czech language has more means to communicate expressivity, mostly in the field of morphology. Expressivity in English is expressed rather implicitly; therefore my translation seems to contain higher amount of expressive words. At

---

⁸⁴ YULE. 2010. s. 253.

the end of the chapter I compare some English and Czech words from the translation with similar or different connotations.

The last chapter focuses on the stylistic analysis. I sort the individual characters in the book into groups, according to their socio-cultural background. Firstly, I analyze the speech style of Wallace Boyer. He is a car salesman and therefore he has relatively good communication skills. His vocabulary is very rich; he uses some technical terms, phraseological expressions, slang words and vulgarisms.

I subsequently examine the speech style of the young characters from the city. In contrast with Wallace Boyer, they use more slang words, vulgarisms and intensifiers. I decided to use some morphological variations in the translation of these characters.

The speech of the villagers contains some grammatical mistakes and some very distinctive syntactic structures. I decided to use more of the morphological variations in translation and make the sentences as short and straightforward as possible. In the last subsection I summarize all the morphological variations used in my translation by the different characters into a table.

The conclusion describes the findings I have gathered during the translation and the analysis. It mainly deals with the differences between the spoken style in English and Czech and summarizes the concept of my thesis.

Seznam literatury a soupis bibliografických citací

BALLOVÁ, Martina. *Obecná čeština a její funkce v současném písněovém textu*. [s.l.], 2009. 40 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.

BRINEMAN, Kelley Hamilton. *Rozdej si to se svým špatným já : Americko-český slangový slovník*. Praha : Maťa, 2002. 141 s.

ČERMÁK, František, et al. *Slovník české frazeologie a idiomatiky : Výrazy slovesné*. Praha : Academia, 1994. 634 s.

ČERVENÁ, Vlasta, et al. *Slovník české frazeologie a idiomatiky : Výrazy neslovesné*. Praha : Academia, 1988. 511 s.

FILIPEC, Josef, et al. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Praha : Academia, 2005. 647 s.

FRONEK, Josef. *Anglicko-český česko-anglický slovník*. Praha : Leda, 2004. 1277 s.

HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava : Profil, 1988. 189 s.

HUBÁČEK, Josef. *Učebnice stylistiky*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 219 s.

HUGO, Jan, et al. *Slovník nespisovné češtiny*. Praha : Maxdorf, 2006. 460 s.

CHLOUPEK, Jan, et al. *Stylistika češtiny*. Praha : SPN, 1991. 294 s.

JEDLIČKA, Alois; FORMÁNKOVÁ, Věra; REJMÁNKOVÁ, Miloslava. *Základy české stylistiky*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1970. 226 s.

KNITTLOVÁ, Dagmar; GRYGOVÁ, Bronislava; ZEHNALOVÁ, Jitka. *Překlad a překládání*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2010. 291 s.

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. Praha : Československý spisovatel, 1963. 283 s.

MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*. Brno : Masarykova univerzita, 2009. 84 s.

NOVOTNÝ, Jiří, et al. *Mluvnice češtiny pro střední školy*. Praha : Fortuna, 1997. 176 s.

PALA, Karel; VŠIANSKÝ, Jan. *Slovník českých synonym*. Praha : Lidové noviny, 2001. 479 s.

URBANOVÁ, Ludmila; OAKLAND, Andrew. *Úvod do anglické stylistiky*. Brno : Barrister & Principal, 2002. 148 s.

YULE, George. *The Study of Language*. Cambridge : Cambridge University Press, 2010. 338 s.

ZIMA, Jaroslav. *Expresivita slova v současné češtině*. Praha : Nakladatelství československé akademie věd, 1961. 61 s.

Seznam internetových zdrojů

CHAPLINSKY, Joshua. *ChuckPalahniuk.net* [online]. 2010 [cit. 2011-12-11]. Strange But True: A Short Biography of Chuck Palahniuk. Dostupné z WWW: <<http://chuckpalahniuk.net/author/bio>>.

OLEHLA, Richard. *ILiteratura* [online]. 2003 [cit. 2011-12-11]. Palahniuk, Chuck: Zalknutí. Dostupné z WWW: <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/14299/palahniuk-chuck-zalknuti>>.

OLEHLA, Richard. *ILiteratura* [online]. 2007 [cit. 2010-12-10]. Palahniuk, Chuck: Rant. An Oral Biography of Buster Casey. Dostupné z WWW: <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/21243/palahniuk-chuck-rant-an-oral-biography-of-buster-casey>>.

ChuckPalahniuk.net [online]. 2010 [cit. 2011-12-11]. Chuck Palahniuk F.A.Q. Dostupné z WWW: <<http://chuckpalahniuk.net/author/faq>>.

Internetová jazyková příručka [online]. 2008. Dostupné z WWW: <<http://prirucka.ujc.cas.cz/>>.

The Free Dictionary [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.thefreedictionary.com/>>.

Urban Dictionary [online]. 1999. Dostupné z WWW: <<http://www.urbandictionary.com/>>.

Wikipedia [online]. 2011 [cit. 2011-12-11]. Chuck Palahniuk. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Chuck_Palahniuk>.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Tvarové a hláskové varianty obecné češtiny (s. 49)

Přílohy

Příloha 1: Kopie originálu (umístěna ve vnitřní kapse na zadní straně přebalu)